

2016'DA

MEDYA

İSMAİL ÇAĞLAR • ALİ ASLAN • NİGAR TUĞSUZ • İBRAHİM EFE • SERTAÇ TİMUR DEMİR
TACEDDİN KUTAY • TURGAY YERLİKAYA • METİN EROL

GİRİŞ

2016 birçok yönden Türkiye için bir dönüm noktası olmuş dolayısıyla medya gündeminin hızı hiç yavaşlamamıştır. İç politika, uluslararası ilişkiler ve toplumsal alanda ciddi değişimlerin olduğu 2016 yılının en önemli olayı kuşkusuz 15 Temmuz darbe girişimidir. 15 Temmuz darbe girişiminde dünya terörün yeni bir yüzüyle karşılaşmıştır. Menfur terör saldırıları, darbe girişimi sonrasında ilan edilen olağanüstü hal (OHAL) ve bu kapsamda başlatılan operasyonlar, Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerinde yaşanan sıkıntılar yılın yoğun gündeminin diğer önemli başlıklarıdır.

Türkiye'nin 2016'da oldukça yoğun geçen iç ve dış politikayla bağlantılı gündemi, medyaya yansıyan çeşitli konu başlıkları üzerinden incelenecektir. Bu bağlamda öncelikle Türkiye'yi etkileyen ve yakından ilgilendiren önemli olaylar ve bunların medyada nasıl ele alındığı ve topluma nasıl yansıtıldığı gazete manşetleri üzerinden ele alınacaktır.

15 Temmuz darbe girişiminden sonra gündemde en fazla yer alan başlıklardan biri terör örgütü PKK'nın yurdun farklı noktalarında gerçekleştirdiği kanlı terör saldırılarıdır. Ülke genelinde farklı noktalarda gerçekleştirilen, asker ve sivilleri hedef alan menfur terör saldırılarında birçok vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. 2016 yılında Türkiye sadece PKK terörüne hedef olmamış, DEAŞ tarafından da saldırılar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda yaşanan terör saldırılarının medyaya ne şekilde taşındığı, saldırılar hakkında basın yayın organlarının kullandıkları söylemler çeşitli örnekleriyle birlikte çalışmada ele alınmıştır. PKK ve DEAŞ'ın terör saldırılarına karşı devletin başlattığı güvenlik operasyonları da 2016 yılının ilk yarısında yaşanan önemli gelişmeler arasındadır. Terör örgütlerine karşı gerçekleştirilen bu operasyonlar sonucu eşine az rastlanır olumsuz bir hadise gerçekleşmiştir. "Akademisyenler Bildirisi" başlığı altında terör örgütüne karşı yürütülen operasyonları kınayan bir bildiri yayımlanmıştır. Yayımlanan Akademisyenler Bildirisi ve bildiriye karşı tepkileri basın yayın organlarının nasıl yorumlayıp değerlendirdiği de detaylı şekilde incelenmiştir.

Binali Yıldırım'ın Başbakan koltuğuna oturması ve AK Parti'ye genel başkan olması da 2016 yılının ilk yarısında medyaya yansıyan önemli siyasi gelişmeler arasındadır.

Uluslararası ilişkiler bağlamında yaşanan bir diğer önemli gelişme de altı yıl aradan sonra İsrail ile ilişkilerin normalleşmesidir. Mavi Marmara saldırısı sonrası gerileyen Türkiye-İsrail ilişkileri, Tel Aviv'in özür ve tazminat şartını yerine getirmesiyle normalleşmeye başlamıştır. 2016 yılı içerisinde gerçekleşen bir diğer önemli gelişme ise 24 Kasım 2015'te sınır ihlali gerekçesiyle Rus jetinin düşürülmesi sonucu gerilen Türkiye-Rusya ilişkilerinin 2016 Haziran'ı itibarıyla düzelmeye başlamasıdır. Uluslararası ilişkiler zemininde yaşanan bu gelişmelerin farklı basın yayın organlarında ne şekilde karşılık bulduğu da çalışmada ele alınmıştır.

2016'nın kırılma noktası 15 Temmuz gecesi yaşanan darbe girişimidir. FETÖ tarafından gerçekleştirilen darbe girişimi başta Cumhurbaşkanı Erdoğan liderliği ve Türk toplumunun kararlılığı, cesareti ve basiretiyle atlatılmıştır. Terörün yeni bir yüzünün ortaya çıktığı 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında darbeyi gerçekleştiren FETÖ'cüler ve iş birlikçilerinin yakalanması ve adalet önünde hesap vermesi için başlatılan OHAL, ulusal ve uluslararası basın yayın organlarında uzun süre geniş yer bulmuştur. 15 Temmuz darbe girişimi hakkında medyanın ortaya koyduğu tutum çalışmada detaylı olarak ele alınmıştır. Bununla birlikte darbe girişimi sonrası OHAL ilan edilmesine medya organlarının gösterdiği farklı refleksler de bu bölümde değerlendirilen konular arasındadır. Başarısız darbe girişiminin ardından medyaya yansıyan en önemli olaylardan biri de 7 Ağustos Yenikapı Demokrasi ve Şehitler Mitingi'dir. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın çağrısı ile başlayan "Demokrasi Nöbetleri"nin en kapsamlısı olan tarihi miting tüm medya organlarında geniş yer bulmuştur.

Suriye iç savaşı nedeniyle Türkiye'nin sınırlarında oluşan terör tehdidine karşı 24 Ağustos'ta başlattığı Fırat Kalkanı Harekatı 2016'da güvenlik alanındaki önemli adımlardan biridir. Beş bin kilometre karelik alanda DEAŞ, YPG ve Suriye rejimi güçlerinden arındırılmış bir güvenli bölge oluşturmak ve PYD'nin bölgede kantonlarını birleştirerek otonom bir yapı kurma hedefine engel olmak amacıyla başlatılan Fırat Kalkanı Harekatı'nın medya organlarında ne şekilde değerlendirildiği çalışmada ele alınan bir başka konudur.

2016 terör saldırıları ve kanlı darbe girişimi gibi birçok kötücül olaya sahne olsa da yeni ve güçlü Türkiye yolunda önemli adımlar atılmıştır. Bu bağlamda Türkiye'nin farklı açılardan kalkınmasına öncülük edecek olan Osmangazi ve Yavuz Sultan Selim köprüleri açılmıştır. Bu yatırımların medyada bulunduğu karşılık da çalışmada yer almıştır.

Son olarak OHAL kapsamında FETÖ ve PKK terör örgütü ile bağlantılı bulunarak tutuklanan HDP'li vekiller ve *Cumhuriyet* gazetesi vakfı yöneticilerine

teröre destek olmak suçlaması ile açılan davanın medyadaki temsili de değerlendirilmiştir. Konuya dair medya organlarının vermiş olduğu tepkiler, gazete mañetleri ve haber içerikleri incelenmiştir.

FETÖ, MEDYA VE 15 TEMMUZ

Kendisini yıllarca dini bir “cemaat” olarak pazarlayan ve bu fikri güçlü bir medya yapılanması etrafında organize eden FETÖ 2016’ya 2016’yı da aşan boyutuyla Türk medya tarihine damga vurmuştur. Nitekim 15 Temmuz gecesi yaşanan kanlı darbe kalkışması siyasi ve toplumsal etkileri kadar, medyanın tanıklığı ve katılımı açısından da tarihi anlara neden olmuştur. Yakın tarihimizin tüm kırılma noktalarında aktif roller üstlenen medya hem bu kalkışmayı olumlayan hem de ona şiddetle karşı gelenler tarafından yoğun ve etkili bir şekilde kullanılmıştır. Kurumsal medya organlarından sokaklardaki güvenlik kameralarına, sosyal medyadan akıllı telefonlara tüm bilişim ve iletişim araç ve imkanlarını kapsayan bu kullanımlar medyanın dördüncü güç olmanın bir adım ilerisine geçerek söylemlerin algılanışı, gerçeğin yorumlanması ve hatta kitlesel olayların sonuçlanma biçimini doğrudan belirleyebildiğini göstermiştir.

Kamusaldan taşarak bireyselleşen, kurumlar ve evlerden taşınarak gündelik yaşama ve sokaklara inen medya bu açıdan 15 Temmuz’un da sonucuna büyük oranda tesir etmiştir. Kırk yılı aşkın bir medya geçmişine sahip olan FETÖ’nün Türk Silahlı Kuvvetlerine (TSK) sızmış mensuplarınca kullanılan ağır silahlar, olan biteni kaydedip anında paylaşan iletişim teknolojilerinin harekete geçirdiği ortak vicdan ve direniş tarafından etkisiz kılınmıştır. Ne var ki kalkışmanın medya ayağı, 15 Temmuz 2016 tarihinden çok önce başlayan ve sonrasında da sürdürülen bir propaganda ve çatışma zeminine gönderme yapmıştır.

15 TEMMUZ ÖNCESİ MEDYA

15 Temmuz gecesi terör unsurlarının kanlı eylemleri bakımından yalnızca bir günü ifade etse de siyaset ve dolayısıyla medya açısından bir süreci işaret etmiştir. Dershanelerin kapatılması, MİT turları baskını ve 17-25 Aralık Darbe Girişimi gibi kritik dönemelerde medya en yüksek yoğunlukta kullanılmıştır. FETÖ’nün kuvvetli finans kaynaklarıyla beslediği medya gücünü yansıtan görsel, işitsel ve yazılı üstelik de çok dilli basın 2012 sonrası tüm kırılma noktalarında başta Cumhurbaşkanı Erdoğan ve

AK Parti hükümetine karşı bir tür “diz çöktürme” stratejisine uyum sağlamıştır. Bu süreçte FETÖ medyasında beliren dil örgütün yıllarca kendisini tanımladığı “barışçıl” ve “yumuşak” üslubunu gölgede bırakarak tekrarlı bir öfke söylemine dönüşmüştür.

2016'nın 15 Temmuz öncesi FETÖ medyasının tehdit ve nefret içeriğini en radikal şekilde artırdığı dönem olmuştur. Beddua, iftira ve hakaretler döngüsü, esasında gerçekleşeceği çeşitli vesilelerle önceden ima edilen darbeyi meşrulaştırmanın altyapısını oluşturmayı hedeflemiştir. Kaynak Holding, Feza Gazetecilik, Samanyolu Yayın Grubu ve İpek Medya Grubu etrafında planlanan bu medya tüm yerel, ulusal ve uluslararası dinamikleri de arkasına alarak, Erdoğan'ın “düşüş”ünü haklı ve gerekli görecektir kolektif söylemi üretme ve yaymaya çalışmıştır. Bu süreçte örgüt lideri Fetullah Gülen'in argümanları ve ifadelerini örgüt tabanına servis eden FETÖ medyası, Erdoğan düşmanlığını ezberleyen ve tekrarlayan bir “papağan kitle” dizayn etmiştir. Bu tekrarcı yaklaşımın iki anahtar kelimesi olmuştur: “Diktatör” ve “hırsız”.

Kalkışma öncesi FETÖ'cü medyanın en karakteristik ve esasında paradoksal çıktılarında biri de birbiriyle ilişkisiz ve ideolojik bağlamda taban tabana zıt aktörlerin Cumhurbaşkanı ve AK Parti karşılığında ortak bir çatı kurmuş olmasıdır. Selahattin Demirtaş'tan Metin Feyzioğlu'na, Ömer Laçiner'den Enver Aysever'e, Ergun Babahan'dan Cengiz Çandar'a ve Ertuğrul Günay'dan Fikri Sağlar'a farklı medya figürünün aynı “proje” etrafında sistemli bir koalisyon oluşturması 15 Temmuz'a hazırlanan örgütün özgüvenini artırmıştır. Belki de bu sebeple FETÖ medyası kalkışmadan birkaç ay önce “darbe” kelimesinin açıkça kullanıldığı açık oturumlar ve dahası darbeyi çağrıştıran ve çağırın reklamlar, klipler yayımlamıştır. Örneğin “Sükutun Çılgılığı” adlı reklam dizisi içinde darbe imaları bulunan bilinçaltı görüntüler, sesler ve imgelerle verilmiştir.

Benzer mesajlar kalkışma öncesi süreçte en hararetli haber ve tartışmaların yapıldığı Can Erzincan TV'de de defalarca vurgulanmıştır. Örgütün önemli medya ikonlarından Ekrem Dumanlı'nın Cumhurbaşkanı Erdoğan ve AK Parti'li Türkiye'den rahatsızlık duyarak ifade ettiği, “Gider abi gider. Ya adam gibi gider ya da gitmek zorunda kalır” sözü gibi Osman Özsoy'un, “Ben profesör olacağıma bir albay olsaymışım mesela, bu süreçte fazla katkım olurdu” cümlesi darbe planının hem faili hem de zamansal karşılığını işaretlemiştir. Twitter trolleri Fuat Avni ve Emre Uslu dışında Tuncay Opçin'in kalkışmadan yalnızca bir gün önce sosyal medya hesabından yaptığı paylaşım da aynı gerçeği daha detaylı bir şekilde göstermiştir: “Yatakta basıp, şafakta asacaklar.”

15 TEMMUZ'UN MEDYASI, MEDYANIN 15 TEMMUZ'U

Kalkışmanın ilk izlenimleri televizyon ekranlarına yansıyan tankların şehir trafiği içinde ironik bir şekilde görünmesiyle belirmiştir. Başlarda yalnızca bir “hare-

ketlilik” olarak tanımlanabilen olay, Başbakan Binali Yıldırım’ın bunun azınlıkçı bir kalkışma olduğunu belirten cümleleriyle tam da anlam verilemeyen ve analiz edilemeyen tereddütlü bir gerilime dönüşmüştür. Zamanla alçak uçuş yapan uçakların sesleriyle, sokaklarda sayısı her geçen dakika artan tanklar ve eli silahlı askerlerin ekranlarda daha çok “görünme”si gerilimi artırmıştır. Bu açıdan medya esasında Ankara ve İstanbul’da yükselen tansiyonun boyutunu tüm ülkeye hatta dünyaya genişletmiştir.

Bu arada en kritik noktalara saldırılar düzenleyen FETÖ mensupları öncelikli olarak güvenlik ve iletişim unsurlarını etkisiz hale getirmeye çalışmıştır. Bu amaçla Özel Harekat Daire Başkanlığıyla birlikte TÜRKSAT da hedef seçilmiştir. Ayrıca CNN Türk’ün yayını Doğan Medya Merkezi’ne zorla giren FETÖ mensubu askerler tarafından kesilmiştir. Bu baskına dair görüntülerle birlikte CNN Türk stüdyosunun boşaltılmış haliyle dakikalarca gösterilmesi de yine Türk medya tarihi açısından çarpıcı bir sahne olmuştur. FETÖ’cü askerlerin iletişim kanallarını susturmaya dönük girişimleri söz konusu silahlı kalkışmanın büyük oranda medya temelli olduğunu göstermiştir. Nitekim 15 Temmuz’a giden yolda seçilmiş hükümete karşı savaş açan ve Erdoğan’a diz çöktürmeye çalışan FETÖ’nün bu mücadeleyi en fazla medya dinamikleriyle yürütmesi sebepsiz değildir. TRT’nin işgalinden sonra haber spikeri Tijen Kardeş’a okutulan korsan bildiri de benzer şekilde medya aracılığıyla kalkışmanın hem sistemli ve silsile yollu bir darbe olduğu izlenimi yaratmayı hem de toplumda bir direnç kaybı oluşturmayı hedeflemiştir. Kendisini “Yurtta Sulh Konseyi” olarak tanıtan FETÖ mensuplarının hazırladığı bildiri önceki darbelere göndermeler yaparak travmatik toplumsal hafızayı kışkırtmaya çalışmıştır.

Saldırı, bildiri ve demeçlerin arasında sürecin en can alıcı noktası, o ana dek görünmeyen Erdoğan’ın akıllı telefon uygulaması FaceTime üzerinden CNN Türk ve A Haber yayınlarına “canlı” bağlanması olmuştur. Cumhurbaşkanı ve Başkomutan sıfatıyla tüm milleti darbe kalkışması karşısında meydanlara davet eden Erdoğan’ın sözleri gerek kurumsal gerekse sosyal medyada kümülatif etkiyle paylaşılmıştır. Bunun sonucu olarak demokrasi ve özgürlük yanlısı millet özellikle Ankara ve İstanbul’un havalimanı, köprü ve meydanlarını zapt eden silahlı teröristleri ve kendilerini tatbikatta sanan askerleri engellemiştir. Kısa zaman içinde ülkenin her köşesinde topyekun protestolara dönüşen milletin direnişi, darbenin başarısız olmasında önemli bir rol üstlenmiştir.

Buna karşılık bir yandan darbeyi olumsuzlamış gibi yapan FETÖ’cü kalemler diğer yandan diktatörlüğün de kötü bir şey olduğunu söylemiştir. Cumhurbaşkanı’nın ekranlarda görüldüğü ana dek kendinden emin bir üslupla artık “diktatör”ün sonunun geldiğini ima eden FETÖ medyası, Erdoğan’ın milleti direnmeye çağırmasının ardından öfke ve endişeye kapılmıştır. Bu noktada FETÖ’ye bağlı kurumsal medya organları ve sosyal medya dinamikleri milleti olası bir “iç savaş” karşısında

evlerinde kalmaya ikna etmeye çalışmışlardır. Ayrıca milletin askerlerin başını kestiği şeklinde asılsız haberler yazıp başka ülke ve olaylardan alınmış ilgisiz görseller paylaşmışlardır. Öyle ki Trump'ın dahi darbeyi desteklediğine dair demeç verdiği öne sürülmüştür. Gece yarısından sonra kalkışmanın büyük oranda akamete uğratıldığının anlaşılmasıyla birlikte keskin bir tavır değişikliğine giden FETÖ medyası, Gülen'in "darbe karşıtı" demeçlerini öne sürmeye başlamıştır. Milletin demokrasiye sahip çıktığı şeklinde "medya takiyesi" yapan örgüt mensupları ayrıca eylemin faili olarak sık sık "Kemalistler"i işaret etmiştir.

Kalkışma sonrası sürecin ilk vurguları "cemaat" kavramı üzerinde yoğunlaşmıştır. FETÖ'nün artık dini hassasiyetli sivil oluşum olarak görülemeyeceği genel kanısının karşısında Gazeteci ve Yazarlar Vakfı üzerinde somutlaşan örgütün medya ayakları "Hizmet Hareketi"nin darbe eyleminde rol almadığını öne sürmüştür. Örgüt hakkında toplumda beliren olumsuz imajın onarılması amacıyla örgüt medyasında yeniden "dini" aforizmalar, barışçıl söylemler ve iş birliği öneren alıntılar gündeme getirilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte özellikle uluslararası kamuoyuna darbeyi Erdoğan tarafından yazılan bir tiyatro olarak lanse etme çabaları da dikkat çekmiştir. Bu bağlamda FETÖ medyasının tarih içinde değişmeyen belki de tek niteliği konjonktürel ve oportünist tavır alma konusunda gösterdiği ilkesizliktir. Bu aynı zamanda doğrudan ve dolaylı darbelerle yüklü yakın tarihimizin birçok hassas sürecine tanık olmasına rağmen örgütünü her türlü ceza ve yaptırımdan uzak tutabilen bir medya dili ve tavrıdır.

FETÖ medyası açısından 15 Temmuz darbe girişiminin ayırt edici bir özelliği de örgütün ilk kez bu denli uluslararası medya ilişkileri içinde hareket etmesidir. Özellikle Erdoğan'ı hem Hitler hem de DEAŞ'la ilişkilendiren Batı medyası kalkışma sürecinde Fetullah Gülen'in ve örgütün sözcüsü ve savunucusu gibi davranmıştır. Uluslararası boyutlu içerik etiketlerinde darbe girişimi, antidemokratik bir kalkışmadan ziyade Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın haklı sonu olarak değerlendirilmiştir. Yerel ve ulusal düzeyde medya gücü kırılan ve Türk toplumu tarafından reddedilen örgüt bu açıdan yıkıcı faaliyetlerini uluslararası basın üzerinden sürdürebilmiştir. Kalkışma sonrası sıcak günlerde global medyanın mikrofonlarını Gülen'e yönlendirmesi ise ilk bakışta FETÖ'nün meşrulaştırılması gibi gözükse de esasında darbenin ilk akla gelen failine işaret etmiştir.

Uluslararası basında çıkan haberlerde Gülen zararsız ve iade edilmesi güç hasta bir din adamı gibi gösterilmiş, darbeden çok sivil toplumla irtibatlıymış gibi tasvir edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından tartışılmaz verilere dayanılarak terör unsuru olarak tanımlanan bu örgüt ve lideri uluslararası zeminde mistisize edilmiş, son yıllarda popülerlik kazanan "ılımlı İslam" kapsamında değerlendirilmiştir. Buna karşılık kalkışma esnasında şehit edilen ya da yaralanan sivil vatandaşlar hakkında herhangi bir başlık açılmamış ve "insan hakları" değerleri bu bağlamda ele alınmamıştır. Dahası ülkenin tarihine kazınan kanlı ve organize

darbe girişiminin ardından alınan OHAL kararı, medya üzerinden “özgürlük” ve “demokrasi” kavramları altında tenkit edilmiştir.

SONUÇ: MEDYA KİMİN?

15 Temmuz kalkışmasının medya bağlamında verdiği ilk ve en net mesaj, medyanın özerkleşerek başlı başına bir güce dönüştüğüdür. Öyle ki medya gittikçe yükselen bir ivmeyle bireyselleşmekte ve kontrol dışlaşmaktadır. Manipüle etmeye ve edilmeye son derece açıktır. Kurumsal medyayı da gölgede bırakan bir kuşatılmışlıkla hanelere, odalara, ofislere, kafelere, kütüphanelere, sokaklara hatta ceplere giren ve bunu görünmez ağlarla gerçekleştiren sosyal medya, sıradan gündelik yaşam kadar devasa önemde küresel işleyişleri de yeniden formüle etmektedir. “Yaşamın medyalaşması” şeklinde de kavramsallaştırılabilecek bu işleyiş 15 Temmuz’un ana aktörlerinden biri olmuştur.

Yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak tanımlana gelen medya, 15 Temmuz gecesi bu üç kuvvetin dışında değil tam merkezinde bir yer tutmuş ve millet meşruiyetini desteklemiştir. Yıllarca topluma seçkin ve hegemonik bakma alışkanlığını da askıya almıştır. Bu durumun devamlılığı ve kalıcılığı, devlet politikalarıyla beraber istikameti önceden kestirilemeyen teknolojik yenilenmelerin sosyopsikolojik ve ahlaki etkilerine bağlı olabilir. Nitekim 15 Temmuz’da medya, değerleri ve inançları harekete geçirerek kitlelerin mücadele motivasyonunu derinden belirlemiştir. 4.5G bağlantıları ve Periscope gibi sanal ağlarla canlı paylaşım yapan insanlar yalnızca darbe girişiminin boyutunu tespit etmekle kalmamış aynı zamanda toplumsal katılımın hız ve çerçevesini de maksimize etmiştir.

Düşük kalitede de olsa her köşe başını kaydeden güvenlik kameraları da sıradan bir tanık olmanın ötesine geçerek medyayı besleyen en çıplak ve dramatik görüntüleri üretmiştir. İnsanlar ayrıca bu ve benzeri paylaşılan senaryosuz ama yüksek tesirli hikayeleri “izlemek” için televizyon ve bilgisayara bağlı ve bağımlı kalmamışlar aksine mobil iletişim araçları sayesinde kolektif katılımın öznesi olmuşlardır. Oluşturulan WhatsApp grupları yalnızca FETÖ mensubu askerlerin planlarını takip ve tahkik ettikleri platform olmamış aynı zamanda sokaklara çıksın ya da çıkmasın vatandaşların birbirlerini motive ettikleri buluşma zemini olarak işletilmiştir. Twitter başta olmak üzere tüm sosyal medya ağları darbe girişiminin seyrini belirleyen kararların alındığı ve duruşun sergilendiği bir tür “sanal karargah” gibi kullanılmıştır. Daha önce de bahsedilen kontrol dışılığı sebebiyle yanlış bilgilendirme ve yönlendirme girişimleri de gözlemlenmişse de 15 Temmuz gecesi sosyal medya tıpkı kurumsal medya organları gibi darbe karşıtlığını olumlayan ve bunun için çözüm üreten tavrın

geliştirilmesine imkan tanımıştır. Bu nedenle yaşanabilecek benzer kitle tesirli şiddet eylemlerinde uygulanması gereken tedbir ve stratejileri ihtiva eden bir “ulusal medya ve iletişim yönetimi”nin geliştirilmesi siyasi erkin önceliklerinden olmalıdır ki 15 Temmuz darbe girişiminin işaret ettiği en can alıcı boşluklardan biri tam da budur.

TÜRKİYE'DE BASIN-DEMOKRASİ İLİŞKİSİ

Basın ve demokrasi arasında kuvvetli bir bağ vardır. Yasama, yürütme ve yargı arasında dördüncü kuvvet olarak denetleyici bir işlev gören basın, demokratik bir düzenin tesisinde hayati önem taşımaktadır. İdeal açıdan bakıldığında basın bu yönüyle katılımcı demokrasi anlamında kilit bir rol oynamaktadır. Kamuoyunda tartışılan sosyal ve siyasi gelişmelere ilişkin görüşlerin müzakere edilmesi ve halkoyunun farklı formlarla kendisini hissettirmesi medyanın sağladığı imkanlar arasındadır. Bu perspektiften bakıldığında basın, demokratik bir düzen içerisinde özgür bir biçimde hareket etmeli ve denetleyici işlevini baskılardan uzak şekilde yerine getirmelidir. Bu anlamda hem dünya hem de Türkiye'de basın özgürlüğü, basın-demokrasi ilişkisi içerisinde en önemli tartışma başlığıdır.

Basın özgürlüğü sorunsalı her yıl yenilenen raporlarla gündeme gelen ve zaman zaman tartışılan bir konudur. 2016 yılı da basın-demokrasi ilişkisinin farklı yönleriyle tartışıldığı bir yıl olmuş, yaşanan sosyal ve siyasi gelişmeler konunun farklı boyutlarının yeniden masaya yatırılmasına zemin hazırlamıştır.

Alışıla geldiği üzere Türkiye'de basın özgürlüğü problematiğinden hareketle sorgulanan basın-demokrasi ilişkisi, salt özgürlükler ve demokratik gelişimle kayıtlı değildir. Bu nedenle Türkiye'de basın özgürlüğü hem kaynakları hem de etkileri itibarıyla siyasal alandan bağımsız bir süreç olarak değerlendirilmemelidir. Türkiye'de basın özgürlüğünün sağlanabilmesinin en temel koşulu, basının iktidar tarafından baskı altında tutulmaması olarak kabul edilmekte ve bu sınırlı biçimde siyasi iktidara eşitlenmektedir. Bu sorunlu yaklaşımla sektörün yaşadığı yapısal problemlerin yanı sıra demokratikleşme sürecinden tevarüs edilen bazı kümülatif sorun alanları göz ardı edilmekte ve bu durum problemin çok boyutluluğunu görmeyi zorlaştırmaktadır.

Basın-demokrasi ilişkisi bağlamında Türkiye'de dikkat çekilmesi gereken en önemli konuların başında medyanın teröre yaklaşım biçimi gelmektedir. İfade öz-

gürlüğünün bir türevi olarak garanti altına alınan basın özgürlüğü zaman zaman mutlak bir özgürlük olarak kabul edilmektedir. Söz konusu mutlak özgürlük anlayışı medyanın teröre yaklaşım tarzında da gözlemlenmekte ve özgürlükler güvenlik aleyhine işletilmektedir. Halbuki dikkat edilmesi gereken husus özgürlük-güvenlik denkleminde özgürlüklerin güvenliğin reddi olmadığı gerçeğidir.

2016 yılında artan PKK'nın terör eylemleri ve DEAŞ militanlarının Türkiye'de gerçekleştirdiği saldırılar sonrasında medyanın teröre yaklaşımı konusu yeniden gündeme geldi. 12 Ocak'ta İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda DEAŞ'lı bir canlı bombanın yaptığı saldırı, 14 Ocak'ta Diyarbakır Çınar ilçesinde PKK'lı teröristlerin Emniyet lojmanları ve İlçe Jandarma Komutanlığına yaptıkları terör saldırısı, yine DEAŞ'ın 17 Şubat'ta Ankara'da yaptığı kanlı terör saldırısı ve 13 Mart'ta bu saldırıların devamı niteliğinde olan Ankara Kızılay'daki PKK saldırısı ve son olarak 16 Mart'ta İstanbul Taksim'deki canlı bomba eylemi, medyanın terör olaylarında aldığı sorunlu pozisyonun görülmesinde önemli birer gösterge oldu.

12 Ocak 2016 günü İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda DEAŞ mensubu Suriye kökenli bir canlı bomba tarafından gerçekleştirilen intihar saldırısında 10 kişi hayatını kaybetti. Bölgedeki turist grubu hedef alan saldırı hem Türkiye hem de Batı medyasında yoğun biçimde tartışıldı. Fakat bazı medya organlarının olayı aktarış tarzı, güvenlik zaafından hareketle siyasi iradeyi yıpratmaya dönük bir hal almış ve dolaylı biçimde terör siyasi araç haline getirilmiştir. Bu yönüyle bakıldığında

Resim 1: BirGün, 13 Ocak 2016

medyanın terör olaylarında araç olma durumu hem iç hem de dış siyasetle yakından ilgilidir. Türkiye'nin uluslararası kamuoyunda teröre destek veren ülkeler içerisinde gösterilmek istenmesi DEAŞ'a destek verildiği iddialarıyla paralel seyretmiş ve bu söylem iç siyasette de önemli oranda karşılık bulmuştur. Patlamanın ardından *BirGün* gazetesinin DEAŞ'ın kanlı terör eylemini ikinci plana itmesi ve olayın siyasi iradenin katkılarıyla gerçekleştiği iddiasını savunması bu sorunlu pozisyona bir örnek niteliğindedir. Türkiye'de *sekteryen* bir pozisyonla yayın hayatını sürdüren *BirGün* gazetesinin patlamanın sonrasında okuyucularının karşısına "Katliamı Yapanlar Vekalet Verdikleriniz" manşetiyle çıkması medyanın terörün bertaraf edilmesi sürecinde alması gereken yola da işaret etmektedir.

Medyanın terör olaylarına yaklaşım biçiminin sorunlu bir diğer örneği de 13 Mart Ankara Kızılay saldırısı ve hemen sonrasında 19 Mart günü İstanbul Taksim'de gerçekleştirilen terör saldırılarıdır. Türkiye'nin istikrarını sarsmaya dönük kritik merkezlerde yapılan terör saldırıları sonrasında medyanın tutumu yeniden masaya yatırılmıştır.

Resim 2: Cumhuriyet, 20 Mart 2016

Resim 3: BirGün, 20 Mart 2016

İdeolojik kaygılarla haber yaparak niteliği gereği asimetrik olan terörün salt iktidar zaafı ile gerçekleştiğini söylemek inandırıcı olmaktan uzaktır. Aksi takdirde terör saldırılarının güvenlik standartları açısından azami hassasiyet gösteren Batı ülkelerinde görülmesi açıklanamaz bir durum olurdu. Nitekim Mart ayında Belçika'da yaşanan terör saldırısı sonucunda medyanın tutumu farklı olmuş, ülke yönetimi ve medyası bu konuda yüksek duyarlılık göstermiştir. Fakat konunun ele alınan medya organlarında temsil edilmiş biçimi Türkiye örneğiyle karşılaştırdığımızda oldukça farklı sonuçların ortaya çıkması anlamına gelmektedir.

22 Mart'ta Belçika'nın başkenti Brüksel'deki Zaventem Havalimanı ve Brüksel Metrosu'nda DEAŞ'ın üstlendiği üç patlama meydana gelmiş ve 32 kişi hayatını kaybederken 300'den fazla kişi de yaralanmıştır. Konuyla ilgili Türkiye'de yayın yapan bazı medya organlarının tutumuna bakıldığında medyanın terör olaylarında göstermesi gereken duyarlılığın varlığı görülebilmektedir. Fakat aynı medya organlarının konu Türkiye olduğunda terör saldırılarını basit bir güvenlik zafiyeti olarak açıklaması objektif haberciliğin ihlali anlamına gelmektedir.

Resim 4: *BirGün*, 23 Mart 2016Resim 5: *Cumhuriyet*, 23 Mart 2016

Brüksel'in AB ve NATO gibi uluslararası kurumların merkezi olması yapılan terör saldırılarının tüm dünyada yankılanmasına neden olmuştur. Türkiye'deki terör saldırılarını muhalefet imkanı olarak gören yayın organlarının Belçika'daki eylemler için birlik çağrısı yapması ironik bir tavır olarak karşımızda durmaktadır. Brüksel saldırısından günler önce Ankara ve Taksim'de yapılan saldırılarda devleti güvenlik zaafı gerekçesiyle suçlayan *BirGün* ve *Cumhuriyet* gibi gazetelerin Brüksel saldırılarını haberleştirme pratikleri birbirinden oldukça farklıdır. *BirGün* gazetesinin Brüksel saldırısı sonrasında "Acımız Ortak", *Cumhuriyet* gazetesinin ise "İŞİD AB'yi Vurdu" manşetleri ile Türkiye'deki saldırılar sonrasındaki manşetler karşılaştırıldığında sorunun sadece terör olmadığı da açığa çıkmaktadır.

2016 yılı boyunca sıkça gündeme gelen basın-demokrasi ilişkisine bu açıdan bakıldığında bu söz konusu ilişkinin salt iktidarla sınırlı bir konu olmaktan uzak olduğu görülmektedir. Modern Türkiye tarihinde bu yönüyle iktidarın temerküz ettiği alanlar siyasal partiler ve hükümetlerin olduğu alan değil bürokrasi, sermaye ve aydınlardan oluşan oligarşinin alanıdır. Nitekim Türkiye'de basının alanını kısıtlayan ve ona kırmızı çizgiler çizen iktidar sahipleri de bu yönüyle çoğunlukla demokratik yollarla millet tarafından seçilenler değil kendisini siyasetin üzerinde ve rejimin teminatı olarak gören bürokratik oligarşi veya "tarihi hegemonik

blok” olmuştur. Söz konusu blokun basın organları üzerindeki tahakkümü dikkate alındığında basının demokratik standartlar içerisinde yeniden yapılandırılmasının önemi de anlaşılmış olacaktır. Bu açıdan yapılacak kapsamlı demokratik düzenlemeler Türkiye’deki medyanın demokratikleşmesine katkı sağlayacak ve netameli bir alan olan medya-terör ilişkisinin de hangi boyutta ele alınması gerektiğine ışık tutacaktır.

ULUSLARARASI RAPORLARDA TÜRKİYE

Türkiye'nin iç siyasetindeki gelişmeler dış politikadaki gelişmelerden bağımsız düşünülemez. İç politikadaki sosyal ve siyasi gelişmeler, dış basında da yer bulmakta ve zaman zaman önemli bir baskı aracı haline gelmektedir. Söz konusu baskı araçlarından biri de uluslararası kurumların hazırladığı “basın özgürlüğü” raporlarıdır. Freedom House, Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) ve Uluslararası Basın Enstitüsü (IPI) gibi kurumların her yıl yayımladıkları basın özgürlüğü raporları hem dış hem de iç basında önemli bir yankı uyandırmaktadır.

Bu kurumların en popülerleri ABD merkezli Freedom House'dur. Her yıl periyodik olarak basın özgürlüğü raporları hazırlayan söz konusu kurum, zaman zaman ülkelere özgü rapor ve değerlendirmeler de kaleme almaktadır. Son yıllarda yayımlanan raporlara bakıldığında Türkiye ile ilgili yorum ve değerlendirmelerin negatif bir grafik çizdiği görülmektedir. 2014 yılında Türkiye'yi “kısmen özgür” kategorisinden “özgür değil” kategorisine gerileyen örgüt, 2015 yılında da bu tutumunu sürdürmüştür. 2016 yılında kamuoyuyla paylaşılan rapora bakıldığında ise Türkiye'nin internet klasmanında “kısmen özgür”, basın konusunda ise “özgür olmayan ülke” pozisyonunu sürdürdüğü görülmektedir.¹ Politik ve sivil haklar, örgütlenme özgürlüğü, hükümetin fonksiyonu gibi alt başlıklar altında çeşitli değerlendirmelerin yapıldığı raporda Türkiye'de basın özgürlüğü alanında önemli eksikliklerin olduğu ileri sürülmüştür. PKK terörü, DEAŞ tarafından yapılan saldırılar, muhalefet üyeleri ve medya organlarına yönelik AK Parti seçmenleri tarafından 1 Kasım seçimleri sonrasında yapıldığı söylenen taciz iddiaları genel görünüm içerisinde değinilen hususlar arasındadır. Bunun yanı sıra Terörle Mücadele Kanunu çerçevesinde gerçekleştirilen faaliyetler, MİT turları olayı sonucunda Can

1. “Turkey | Freedom of the Press 2016”, Freedom House, <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/2016/turkey>, (Erişim tarihi: 2 Kasım 2016).

Dündar ve Erdem Gül hakkında yapılan soruşturma ve alınan tutuklama kararları, Cumhurbaşkanı'na hakaret davaları, akreditasyon sisteminde yapılan değişiklikler, TRT'nin seçim dönemindeki yayın politikası, Kürtçe ve sol eğilimli internet sitesi ve sosyal medya hesaplarına erişimin TİB tarafından engellenmesi, *Azadiye Welat* ve DİHA ofislerine yapılan baskınlar, FETÖ'nün yayın organlarına yönelik müdahaleler ve Jake Hanrahan, Philip Pendlebury ile Frederik Geerdink'in sınır dışı edilmesi konuları raporda eleştirilen hususlar arasında yer almaktadır. Zaman zaman özel yayın ve raporların da kaleme alındığı ve ülke güncellemelerinin yapıldığı Freedom House'da 31 Ekim 2016'da *Cumhuriyet* gazetesine yapılan operasyonlar da eleştirilen konular arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda 0'dan 100'e doğru iyileşmeyi gösteren skorlarda Türkiye'nin 53 puanda kaldığı görülmektedir.

Uluslararası ölçekte basın özgürlüğü indeksi yayımlayan ve bu konuda çeşitli yayınlar hazırlayan bir diğer kurum da Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'dür (Reporters Sans Frontières-RSF). Örgütün 2015 yılındaki dünya basın özgürlüğü indeksinde Türkiye'nin 180 ülke arasında 149. sırada olduğu görülmektedir. 180 ülkenin değerlendirmeye alındığı 2016 yılında ise bu sıralamada iki basamak gerileyen Türkiye 151. sırada gösterilmekte ve basın özgürlüğüne yönelik çeşitli eleştiriler yapılmaktadır.² 2016 yılında Türkiye ile ilgili dört rapora imza atan RSF, Türkiye'deki "basın özgürlüğü problemi"ni siyasi açıdan yorumlamakta ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı basın özgürlüğü açısından en büyük tehdit olarak göstermektedir. Suriye'de devam eden iç savaştan hareketle, PKK'lı Kürtler üzerinde saldırgan politikalar uygulandığı ve terörizm gerekçe gösterilerek medya organları üzerinde baskı kurulduğu, Cumhurbaşkanı'na hakarettten dolayı gazetecilere davalar açılarak yıldırılmaya çalışıldığı ve sistematik biçimde internete sansür uygulandığı iddiaları RSF'nin Türkiye hakkındaki değerlendirmeleridir. OHAL çerçevesinde yapılan uygulamalar, terörle mücadele kapsamında medya organları ve mensuplarına karşı gerçekleştirilen fiiller ve tutuklu gazeteciler konuları, Türkiye ile ilgili raporlarda en fazla değinilen konular arasında yer almaktadır.

Cumhurbaşkanı'nın kişiliği üzerinden yürütülen raporu gölgeleyen en önemli husus ise Erdoğan'ın aralarında Yemen, Rusya, İran, Kuzey Kore, Venezuela ve Küba'nın bulunduğu basın özgürlüğüne düşman 35 ülke liderinden birisi olarak gösterilmesidir. 15 Temmuz askeri darbe girişiminin en önemli hedeflerinden biri olan Erdoğan'ın, darbe girişimi sonrasındaki FETÖ'den arınma kararlılığı ve OHAL kapsamında Kanun Hükmünde Kararnamelerle (KHK) alınan kararların basın özgürlüğüne engel olarak gösterilmesi Türkiye'deki iç gelişmeleri anlamaktan uzak bir perspektif ortaya koymaktadır. Yapısal birtakım problemlere odaklanmak ve ülke içi sosyopolitik gelişmeler ekseninde basın özgürlüğü sorunsalını incelemek yerine küresel siyasette süregelen Erdoğan karşıtlığı üzerinden Türkiye'deki gelişmeleri okumak yapılan değerlendirmelerin objektif olmasını engellemektedir.

2. "Erdogan Against the Media", RSF, <https://rsf.org/en/turkey>, (Erişim tarihi: 2 Kasım 2016).

Yayımladıkları raporlarla ulusal ve uluslararası mecralarda adından söz ettiren bir diğer kurum da Gazetecileri Koruma Komitesi'dir (Committee to Protect Journalists-CPJ). CPJ, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Arapça, Portekizce, Rusça ve Türkçe yayın yapmaktadır.³ Daha çok tutuklu gazeteciler, basına yönelik saldırı ve yıpratma girişimleri ile basına yönelik sansür uygulayan ülkelerin genel durumlarına ilişkin veriler yayımlayan örgüt, Türkiye'yi yakından takip etmektedir. Türkiye temsilcisi aracılığıyla Türkçe web sayfasından değerlendirmelerde bulunan örgüt, 2016 yılında genel olarak tutuklu gazeteciler, kapatılan basın yayın organları ve 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında medyaya yönelik uygulamalar üzerinden eleştirilerde bulunmuştur. 2015 yılındaki dünya genelinde tutuklu gazeteciler haritasına yer veren örgüt Türkiye'de 14 gazetecinin cezaevinde olduğu iddiasını dile getirmektedir.

Türkiye karşıtı argümanlarda karşımıza çıkan olayları yüzeysel ve bağlamından kopuk ele alma biçimi CPJ'nin değerlendirmelerinde de görülmektedir. "Failed Coup Speeds Turkey Crackdown" (Başarısız Darbe Türkiye'deki Kısıtlamaları Hızlandırdı) başlığıyla genel bir değerlendirme yapan örgüt, Türkiye'de 100'den fazla yayın organının hükümet tarafından kapatıldığı, yine aynı şekilde 100'ün üstünde gazetecinin gözaltına alındığı, en az 30 haber sitesinin sansürlendiği, bazı gazetecilerin lisanslarının iptal edildiği gibi iddiaları dile getirmektedir.⁴ Bunun yanı sıra dikkat çekilen bir husus da Can Dündar ile ilgilidir. CPJ'ye göre Dündar *Cumhuriyet* gazetesi editörlüğünden istifa etmiş ve sürgüne gitmiştir.⁵ Ayrıntılı incelendiğinde söz konusu iddiaların, bağlamından kopuk bir neden-sonuç ilişkisi içerisinde verildiği görülmektedir. Gazetecilerin ne ile suçlandıklarının bir önemi yokmuşçasına değerlendirmelerde bulunan CPJ, gazetecilik mesleğini de imtiyazlı kılarak suçtan azade ele almaktadır. Bu açıdan bakıldığında sonuçlara dayalı değerlendirmelerin ağırlık kazandığı raporda ön yargılı ifadelerin varlığı açıkça görülmektedir.

Türkiye ile ilgili değerlendirmelerde küresel ve iç siyaset bağlamında ideolojik bir enstrüman olarak kullanılan basın özgürlüğü raporları önemli derecede sorunlar ihtiva etmektedir. Uluslararası kuruluşların hazırladıkları raporlarda Türkiye'deki basın özgürlüğü konusu, tarihsel ve siyasal kaynak ve bağlamlardan bağımsız bir biçimde ele alınmakta ve sadece "hükümete muhalefet" düzlemiyle sınırlandırılmaktadır. Sözü edilen raporların önemli bir kısmında Türkiye klasik birtakım şablonlarla analiz edilmekte, ülke içerisindeki gelişmeler göz ardı edilmekte ve tek boyutlu bir çerçeveye hapsedilmektedir.⁶ 2016 yılı rapor ve değerlendirmeleri incelendiğinde Türkiye'nin Suriye iç savaşı münasebetiyle DEAŞ

3. Committee to Protect Journalists CPJ, <https://cpj.org/tr>, (Erişim tarihi: 4 Kasım 2016).

4. "CPJ Honors Courageous Journalists", CPJ, <https://www.cpj.org/europe/turkey>, (Erişim tarihi: 5 Kasım 2016).

5. "International Press Freedom Awards", CPJ, <https://www.cpj.org/awards/2016/can-dundar-turkey.php>, (Erişim tarihi: 5 Kasım 2016).

6. Fahrettin Altun, İsmail Çağlar ve Turgay Yerlikaya, *Türkiye'de Basın Özgürlüğü: Mitler ve Gerçekler*, (SETA Yayınları, İstanbul: 2016), s. 101-102.

ve bölgedeki bazı unsurların tehdidi altında olduğu, 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında sarsılan kamu bürokrasisi ve siyasi sistemi tanzim etme arayışlarının bütün boyutlarıyla sürdüğü ve ülke içerisinde PKK saldırılarının artışa geçtiği görülmektedir. Fakat söz konusu raporlara bakıldığında bu gelişmelerin yeterince dikkate alınmadığı bilakis tersinden bir okuma ile bahse konu hadiselerin Türkiye'de otoriter bir yönetimi kolaylaştırdığı iddialarının dile getirildiği görülmektedir. Türkiye'deki gelişmeleri Erdoğan fobisi üzerinden okuma kolaycılığı raporları hem metodolojik hem de içerik açısından sorunlu kılmaktadır.

BATI MEDYASI VE TÜRKİYE

2016 Batı medyasında Türkiye'nin sürekli olarak konu edildiği ve adeta bir darbenin psikolojik meşruiyet altyapısının Batı kamuoyunda tesis edildiği bir yıl olarak tarihe geçti. 1 Kasım seçimlerinin yarattığı şok sonrası “demokratik olgunluktan uzak bir millet” olarak tarif edilen Türk milleti sürekli olarak “Erdoğan liderliğinde yolunu kaybetmiş”, “Bir diktatör yaratarak Batı değerlerinden uzaklaşan” bir toplum olarak lanse edildi. Elbette Batı medyasındaki bu eğilim özgür basının bir söylem geliştirilmesi olarak okunamayacak kadar devlet politikalarına eklenmiş bir biçimde gelişti. Bu bakımdan Batı medyası Türkiye karşıtı politikaların geliştirilmesi esnasında tam bir enstrümantalize oluşu ortaya koyar. Medya her şeyden önce Türkiye karşıtı argümanların üretildiği ve kamuoyu yaratılan bir mecra olarak dikkat çekmektedir. “2016 yılında Batı medyası Türkiye'yi nasıl gördü?” sorusu 15 Temmuz öncesi, esnası ve sonrası olarak üç safhada değerlendirilmelidir. Bu bakış açısı bizler için görüşte anlamsız zannedilen tutumları daha anlamlı hale getirecektir.

15 TEMMUZ ÖNCESİ

Mülteci Krizi ve Pazarlıkçı Türkiye

Mülteci kriziyle birlikte Batı basınındaki Türkiye destekçisi yorumlar genel olarak aynı mesajı taşımaktaydı: Güçlü ve istikrarlı bir Türkiye'ye ihtiyacımız var zira ancak güçlü bir Türkiye Avrupa'yı mülteci istilasından koruyabilir. Bununla birlikte Türkiye'nin geri kabul anlaşmasına karşılık olarak vize serbestisi kartını masaya koyması Batı medyasındaki Türkiye yorumlarının sertleşmesine sebep oldu. Neredeyse eş zamanlı olarak başlayan ve manşetten verilen haberlerde Türkiye “çaresiz insanlar üzerinden diplomatik kazanım elde etmeye çalışan çıkarıcı ve açığöz bir devlet” olarak lanse edilmek istendi. *Frankfurter Allgemeine Zeitung* gazetesi 19 Mart 2016 tarihli “Fikir Birliği ve Bedeli” başlıklı haberde “sözde insani değerlerin ön planda tutulduğu bir pazarlık süreci”nin yürütüldüğü ve nihayetinde anlaşmanın Türkiye'nin AB'ye

girişine ve paraya odaklandığına atıfta bulundu. Özellikle Avrupa basını neredeyse dil birliği etmişçesine benzer bir söylem geliştirmiş ve kamuoyundaki “çaresiz insanlar üzerinden pazarlık yürüten zalim diktatör Erdoğan” imajını pekiştirmiştir.

Can Dündar davası süreci diktatör söylemini besleyen haber ve yorumların Avrupa basınında yer almasıyla dikkat çekmiş ve Dündar diktatöre karşı direnen onurlu bir muhalif olarak lanse edilmiştir.

15 TEMMUZ ESNASI

Batı Medyası 15 Temmuz’u Nasıl Gördü?

“Batı medyası 15 Temmuz’u nasıl gördü?” sorusu Batı medyasının 15 Temmuz’u “görmüş” olduğu algısını yaratan bir sorudur. Batı medyasının 15 Temmuz ihaneti sonrası takındığı tavır darbe girişimini görmezden gelmek ve Türkiye’de yaşananları başka bir kontekt üzerinden okumaya çalışmaktan ibaret kalmıştır. Darbe girişimi ilk baştan itibaren demokratik düzene ve rejime karşı bir kalkışma olarak görülmedi. Aksine Erdoğan’a karşı bir hareket olarak kamuoyuna sunuldu. Bununla birlikte darbe karşısında meydana gelen demokratik ve sivil tepki “İslamcıların cadı avı” şeklinde lanse edildi.

16 Temmuz günü yani darbenin sabahında Avusturya Dışişleri Bakanı Sebastian Kurz tarafından yapılan açıklamalar Alman ve Avusturya basınında en üst düzeyde görüldü. Kurz, “Otoriter yönetimi sebebiyle Erdoğan’a karşı içeride ve dışarıda bir takım reaksiyonların var olduğu muhakkaktır. Bununla birlikte bir darbe girişiminin yaşanmasını beklemiyorduk. Sivillerin kanının aktığı bir darbe girişimi sebebi ne olursa olsun mazur görülmez. Bununla birlikte yaşanan darbe girişimi Erdoğan’ın otoriter stilini mazur gösterecek ve bundan sonra daha da sertleşmesine vesile olacak bir bahane olamaz.” Avusturya’nın 30 yaşındaki toy Dışişleri Bakanı’nın yapmış olduğu bu açıklamanın Batı basınında genel tutumunu yansıttığı bir gerçektir. Darbenin ertesi günü Alman N24 kanalında “Türkiye’de demokrasi kaybederken Erdoğan kazandı” başlığı ile verilen haber yorumda da, “Erdoğan Kürtler’e karşı güçlendirdiği ordu tarafından devrilmek istendi. Bu durumun en önemli sebebi Türkiye’de yaşanan kutuplaşmadır” yorumlarına yer verildi.

Batı medyası darbenin ilk saatlerinden itibaren açık bir bekle-gör siyaseti takip etmiştir. Alman siyaset bilimci Michael Lüders *Die Welt*’e verdiği mülakatta Batı medyasının 15 Temmuz sürecindeki tutumunu “profesyonelce” bir tutum olarak değerlendirmiş ve “Önce ne olduğunu görmemiz gerekti, kimin kazanacağını kestirmek zordu” diyerek bu tutumu rasyonelize etmeye çalışmıştır.

Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) gibi kurumlar ile ABD ve çeşitli Avrupa ülkelerinin yetkililerinin verdiği ilk tepkilerin zamanlaması da bu görüşü desteklemektedir. Batılı yetkililerden gelen demokrasi ve hukuk devleti vurgusu ile seçilmiş hükümete destek çağrıları zamanlama olarak darbenin sivil güçler tarafından

boşa çıkartıldığıının kuvvetli emarelerinin belirmeye başlamasına denk gelmektedir. Darbe girişimini son dakika olarak takipçilerine duyuran Batılı medya organları darbe karşıtı bir pozisyon almadan hadiseyi herhangi bir başka son dakika gelişmesini duyururken kullanılacak “serinkanlı” bir dil tercih etmiştir. Ancak bu tutumu gazeteciliğin “objektiflik” ilkesi ile açıklamak mümkün değildir. Çünkü antidemokratik bir müdahaleye karşı tavır alan bir dil kullanmak gazetecilik faaliyetinin dayandığı değerlere içkin bir davranıştır.

Bu anlamda *New York Post* tarafından darbenin yapıldığı gecenin sabahında okuyucu ile paylaşılan Michael Rubin’in yazısı oldukça dikkat çekicidir. “Türkiye’deki Darbe Nasıl Umut Olarak Okunabilir” başlıklı yazı yukarıda açıklanan türden bir “tarafsızlık” kusurunun çok ötesinde antidemokratik bir tutumu ortaya koymaktadır. Her darbenin “trajik” olduğu vurgulandıktan sonra sivil güçler tarafından boşa çıkarılmış olan 15 Temmuz darbe girişiminin faziletleri sıralanmıştır. Önceki darbelerin hiçbirisinde Türk ordusu hiçbir zaman iktidarı uzun süre elinde tutmak istememiş, sadece koruyucu rolünü üstlenmiş ve demokrasiyi tesis etmek için denge mekanizmalarını kurmuştur.

Batı medyasının darbeye karşı yaklaşımını analiz etmek istediğimizde dört tavır göze çarpmaktadır: odak dağıtma, marjinalleştirme, okuru güncelliğini yitirmiş söylemlere inandırma ve açık manipülasyonlar yürütme.

Darbenin millette herhangi bir tabanı olmadığıının belli olması ve bizzat millet tarafından bastırılması üzerine ihtilalcilerin marjinalleştirilmesi şöyle dursun demokrasi için sokaklara çıkan millet Batı basını tarafından yoğun bir biçimde marjinalleştirilmeye çalışılmıştır. Bu marjinalleştirme çabaları farklı şekillerde kendisini ortaya koydu ve değişik tavırların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Darbeye karşı direnen millet “Laiklik karşıtı, Erdoğan bağıslı, radikal İslamcı” gibi söylemlerle marjinalize edilmek istenmiş, kitle üzerinden de marjinalize edilmiş Erdoğan imajı beslenmeye çalışılmıştır.

Söz konusu marjinalleştirme çabalarını güncelliğini yitirmiş söylem üzerine bina eden yayın organları “Laikliğin Ebedi Koruyucusu” ordu söylemini ön plana çıkararak darbenin “İslamcı hükümete karşı modern değerlerin anayasa tarafından görevlendirilmiş bekçisi ordunun bir kalkışması” olduğu şeklinde bir söylem kullanmayı tercih etmişlerdir. 16 Temmuz günü yayınlanan Almanca gazetelerin hemen hepsinde “Wächter des Laizismus” (Laikliğin Bekçisi) olan ordunun idareye laiklik karşıtı gidişat sebebiyle el koymaya çalıştığı başlıkları yer almıştır. *Neue Zürcher Zeitung* aynı gün “Die Wächter der Republik” (Cumhuriyet’in Bekçisi) başlığı ile verdiği haberde darbe karşıtı pozisyonu tartışılmaz olan Orgeneral Ümit Dündar’ın basın toplantısındaki resmini adeta darbeci imiş gibi vermiştir. Söz konusu tavır Batı basınının bir kısmı tarafından takınılmış ve bir diğer kısmı tarafından yadsınmış olmanın çok ötesinde bir yaygınlığa sahiptir. 15 Temmuz darbe girişimi söz konusu olduğunda hiçbir şekilde gündeme alınması mümkün olmayan bu eski söylem Avrupa kamuoyunu Erdoğan karşıtlığında

konumlandırma çabalarının bir parçası olarak kullanılmıştır. Kolayca görüleceği üzere eski söylemin kullanılması ile darbe karşıtı göstericilerin marjinalleştirilmesi çabasının aynı merkezde odaklandığı görülecektir. Bu merkezi kısaca “odak dağıtma” olarak adlandırabiliriz. Sanki Türkiye’de hiç darbe olmamış da “Erdoğan’a bağlı azgın bir kitle” laiklik karşıtı sokak gösterilerine başlamışçasına bir hava yaratılmıştır.

Kolayca okunabilecek olan gerçek uluslararası kamuoyunda şeytanlaştırılmak istenen Erdoğan’ın açıkça maruz bırakıldığı haksızlık sebebiyle bu pozisyonunu kaybetmesinden duyulan endişenin büyüklüğüdür. Darbeye maruz kalmış bir Erdoğan’ın uluslararası kamuoyunda destek görmesi ihtimali kabul edilemez görülmüştür. 18 Temmuz günü *Frankfurter Allgemeine Zeitung* gazetesinde Reinhard Müller tarafından kaleme alınan “Ist Putschen Erlaubt?” (Darbe Yapmak Meşru mudur?) başlıklı yazıda “İnsan hakları demokrasinin önünde gelir” ara başlığı altında insan haklarını ihlal eden Mursi ve Erdoğan gibi kişilere karşı antidemokratik tedbirler almanın mümkün olduğu vurgulanmıştır.

16 Temmuz günü Rus Sputnik haber ajansında yer alan haberde Taksim Meydanı'nda darbe karşıtı gösteri yapan vatandaşlara ait bir resmin “Halk Darbeyi Kutluyor” alt başlığı ile verilmesi açık manipülasyona bir örnek teşkil etmiştir.

Türkiye’ye Karşı Yekvücut Batı

Batı medyasının tutumunda ülkelere göre değişiklik görüldüğünü iddia etmek oldukça zor. Özellikle darbenin bastırılmasının ardından Batı basınında yürütülen algı çalışmaları istisnasız olarak “demokrasiyi tehlikeye atan millet” argümanı çevresinde odaklanmıştır. Ülkelere göre farklılık haberlerin yoğunluğu ve manipülasyon derecelerine göre karşımıza çıkmaktadır. 17 Temmuz günü İstanbul’a gelen Avusturya ORF televizyonu muhabiri Ruşen Timur Aksakal 15 Temmuz’da darbecilerin şehit ettiği Erol Olçok’un cenaze namazında yaptığı röportajlarda “Sokaklarda laiklik karşıtı gösteriler yapılmakta ve bu laik halkı tedirgin ediyor. Bu endişelere hak veriyor musunuz? Erdoğan toplumdaki ayrışmayı ortadan kaldırılabiliyor mu?” şeklinde sorular yöneltmiştir. Darbeden ziyade “toplumu ayrıştıran Erdoğan” figürü üzerine odaklanan bu yönlendirme Avrupa basınıının genel yayın politikasını belirgin bir şekilde ortaya koyan bir örnektir. Ancak ülkelerin demokrasi ve yayın politikası gelenekleri bu odaklanmayı farklı şekillerde ortaya koymaktadır. Alman ve Fransız basını darbe girişimini rasyonalize etmeyi tercih ederken, yukarıdaki örnekte olduğu gibi Rus basını daha çok çarpıtma ve yalan haber yapmayı tercih etmiştir.

Sağ-Sol Türkiye Karşıtlığında Birleşti

Avrupa basını sol eğilimli gazetelerden Hıristiyan demokrat eğilimli basın yayın organları ve devlet televizyonlarına kadar Türkiye karşıtlığında birleşti. Alman devlet televizyonu Deutsche Welle “Kontrol edilemez halkın taşkınlığı” ifadelerini haberlerinde kullanırken, Budapeşte’de yaşayan serbest muhabir Boris Kalnoky tarafından Hıristiyan demokrat eğilimli *Die Presse* gazetesinde kaleme alınan “Erdoğan ve Kitle-

lerin Gücü” başlıklı haberde “kafası halk tarafından kesilen ve köprüden aşağı atılan askerler”den bahsedilmekteydi. Terör örgütü lideri Fetullah Gülen genel olarak siyasi muhalif olarak sunulmakta ve Erdoğan’ın darbe girişimini fırsata çevirerek muhaliflerini bastırmayı amaçladığı iddiası dile getirilmekteydi.

Uzun süredir inşa edilen ve Avrupa kamuoyunun da büyük oranda ikna edildiği “demokrasi karşıtı diktatör Erdoğan” söylemini tehlikeye atan en önemli olay şüphesiz yaşanan darbe girişimiydi. Diktatörlerin tarih boyunca ordu tarafından millete karşı korunduğu ancak Türkiye’de milletin Erdoğan’ı cuntaya karşı sokaklarda koruduğu gerçeği bu imajı yerle bir eder nitelikteydi. Batı kamuoyunu “diktatör” imajı etrafında birleştirmenin en önemli yolu demokratik halk kitlelerini “vahşi Erdoğan sempatanları” olarak önermek ve marjinalleştirmekten geçiyordu. Bu sebeple ilk etapta antidemokratik darbe girişimi bir “darbe” olarak okundu ancak genel resim milletin marjinalleştirilmesine evrildi. Böylelikle “her seçimden galip çıkan Erdoğan” resmi “sırtını marjinal bir kitleye dayamış bir diktatör”e dönüştürüldü.

Bu çabaların en önemli hedeflerinden biri geri kabul ve vize serbestisi anlaşmaları sonrası Türkiye’nin AB karşısında edindiği yeni avantajlı pozisyonu eskisine hatta AK Parti öncesi döneme çevirme çabası olarak okunmalıdır. Türkiye’nin AB ile pazarlıkta elini zayıflatacak bu tarzda yayınlarla “AB değerleri, hukuk devleti ve demokrasi bağlamında olgun olmayan bir millet” imajını pekiştirmek Batı medyasının en önemli amaçlarından birisidir.

15 TEMMUZ SONRASI

"Darbenin Güçlendirdiği Diktatör"

Darbenin hemen ertesi günü yapılmaya başlanan yorumlar ve “darbe ile güçlenen diktatör” söylemi darbe sonrası süreçte nasıl bir algı çalışmasının yürütüleceğinin sinyallerini vermişti. FETÖ’cülerin gözaltına alınması ve OHAL ilanı gibi süreçler hep bu algı üzerinden “Erdoğan’ın muhaliflerini sindirme operasyonu” olarak okundu. Batı medyasına göre darbe girişimi Erdoğan tarafından enstrümantalize edilmiş ve diktatörlüğünü pekiştirmek yolunda kullanılmıştı. HDP’li vekillerin tutuklanma süreci ise Almanya başta olmak üzere Avrupa basınına adeta çıldırttı. Lüksemburg Dışişleri Bakanı Asselborn’un, “Erdoğan rejimi Nazi rejimi benzeri uygulamalar ortaya koyuyor” şeklindeki ifadeleri Alman basını tarafından manşetten okundu.

"Steinmeier Ziyareti ve Bir Ezberin Bozulması"

Alman Dışişleri Bakanı Frank Walter Steinmeier’in 15 Kasım 2016 tarihinde Ankara’ya gerçekleştirdiği ziyaret Alman basını tarafından ilginç bir alınganlıkla okundu. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Süddeutsche Zeitung* ve *Bild* gibi Almanya’nın çok okunan gazeteleri Çavuşoğlu-Steinmeier basın toplantısını

“ortalık yerde dalaşma” olarak lanse ederken Türklerin anlamsız alınganlığı ve öfkesine atıfta bulundu. Misafirperver bilinen Türklerin Steinmeier’e karşı son derece nezaketsiz bir tutum takındığını iddia eden *Bild*, “Steinmeier’in karşısında bir sultan edasıyla ve kendisinden daha yüksek bir koltukta oturan Erdoğan’ın konuşmaları bilindik cinstendi” diyerek bir Alman Dışişleri Bakanı’nın Türkiye’de maruz kaldığı muamelenin alışıla gelmişin dışında olduğu yorumunu yaptı.

AB Kartını Medya Üzerinden Oynamak

HDP’li vekillerin tutuklanması sonrası Türkiye’yi medya üzerinden sürekli olarak yaptırım ve AB adaylığının askıya alınmasıyla tehdit eden Avrupa, bu yorumun argümantasyonunu medya üzerinden yapmıştır. Fransız *Le Figaro* Türkiye’yi “hududu aşan ülke” olarak tanımlarken, Türkiye raportörü Kati Piri’nin, “Türkiye’ye vereceğimiz en güzel cevap görüşmeleri askıya almak olacaktır” sözlerini sürmanşete çekmiştir.

BATI MEDYASINDA SURIYELİ SIĞINMACILAR

Modern devlet sisteminde kitle iletişim araçlarının toplumların algılarını şekillendirme ve davranışlarını etkilemede rolü yadsınamaz bir gerçektir. Dördüncü kuvvet olarak da bilinen yazılı basından günümüzdeki çok çeşitli sosyal medya araçlarına kadar uzanan geniş bir yelpazede ele alınabilecek olan medya gücünün incelenmesi bu anlamda önemlidir. Gelişen teknolojik imkanlar her ne kadar sıradan insanların iletişim araçlarına ulaşımını ve dolayısıyla bu bilgi üretimi alanına dahil olmasını kolaylaştırmış olsa da iletişim araçları ile güçlü gruplar arasındaki yakın ve karşılıklı ilişki güçsüz ve azınlık grupların aleyhine işlemeye devam etmektedir. Bu ilişki özellikle güçsüz grupların medyada yeterince ya da hiç yer almaması veya yer aldıklarında ise sosyal gerçekliği yansıtmayan, genellikle güçlü grupların lehine ve güçsüz gruplarına aleyhine olacak şekilde temsil edilmeleriyle sonuçlanmaktadır.

2011 yılında Suriye’de patlak veren iç savaşın ardından ülkelerini terk etmek zorunda kalan Suriyeliler öncelikle komşu ülkelere ve ardından da ekseriyetle Batı’ya göç ettiler ve etmeye devam ediyorlar. Bu süreçte Suriyeli sığınmacılar⁷ hedef ülkelerin özeld sığınmacılara yönelik tutumları genelde ise temel insan haklarına verdikleri ehemmiyet açısından bir turnusol kağıdı görevi görmektedir. Suriyeli sığınmacı krizi karşısında her ülkenin geliştirmiş olduğu tavır ve buna uygun politikalar birtakım “mülteci rejimleri”nin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Genel olarak Suriye krizine açık kapı politikası ile cevap veren Türkiye, Lübnan ve Ürdün sığınmacıların ekseriyetine ev sahipliği yaparken bu krize sınırlı, şartlı ya da sıfır kabul arasında değişen cevaplar veren Batılı ve Avrupalı devletlerin tutumu hayal kırıklığına neden olmuştur. Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde 2007-2008’den sonra yaşanan ekonomik krizin

7. Mülteci ve sığınmacı kelimelerinin hukuki karşılıkları dikkate alınarak bu yazıda ülkelerinden göç etmek zorunda kalan Suriyeliler için “sığınmacı” kelimesi tercih edilmiştir. Hukuki olarak “sığınmacılık”, “mültecilik”ten önceki kategoriye işaret etmektedir.

etkileri ile birlikte, Suriyeli sığınmacılar hakkındaki tartışmalara sağ partilerin artan popülizmi ve beraberindeki “korku siyaseti” damgasını vurmuştur. Bu korku siyaseti özellikle DEAŞ'ın saldırıları sonrasında Avrupalı hükümetlerin daha sert sınır politikaları benimsemeleri ve dolayısıyla temel insan haklarının korunması anlamında geriye gitmelerine neden olmuştur. Örneğin Macaristan ve Sırbistan arasına çekilen dikenli tellere yapılan eleştiriler sonrasında Macar Başbakanı Viktor Orban bir Macar radyosundaki konuşmasında sığınmacıların Batı'ya göçü hakkında şunları söylemiştir:

“Eğer güzel kelimeler işe yaramazsa onları güç ile durdurmak zorunda kalacağız ve böyle de yapacağız.”

Suriyeli sığınmacı krizi sonrasında Avrupalı devletlerin mültecilik ve sığınmacılık konusunda giderek otoriterleşen tutumlarının meşrulaştırılması ve toplumsal kabulünde bu ülkelerdeki kitle iletişim araçları önemli roller oynamıştır. Eylül 2015'te Sırp sınırını kucağında çocuğu ile geçmeye çalışan Usame Muhsin'in Macar bir kameraman tarafından çelme takılarak düşürülmesiyle sembolleşen Batı medyasının bu tutumu hem gazetecilik ahlakı hem de temel insan hakları açısından bir geriye gidişin işaretidir. Batı'daki eleştirel yaklaşım ve sosyal medya belirli dönemlerde (örneğin 2014'te Aylan Kurdi'nin Bodrum sahillerine vuran naaşı ve son olarak 2015'te Halep'te bir hava saldırısı ardından kurtarılan Ümran'ın medyaya yansıyan fotoğrafları) bu tutumun daha insani bir çizgiye çekilmesini sağlamaktadır. Ancak nihai kertede Batı medyasının Suriyeli sığınmacı krizine yaklaşımı siyasi söylem tarafından belirlenmekte, mesele bir güvenlik sorunu ve ekonomik külfet olarak ya da en iyi ihtimalle bir entegrasyon ve kimlik tartışmasına indirgenmektedir. Nitekim 4 Nisan 2016'da Channel 4'e verdiği bir röportajda Slovac Zizek medyanın sığınmacılarla ilgili duygusal yaklaşımını eleştirirken şunları söylemiştir:

“Çok fazla entegrasyonun iyi olduğunu düşünmüyorum. Çok kültürlü karışık toplumumuzda bana göre ihtiyacımız olan şey bir derece mesafedir. Bugün benim idealim tüm ırklarla, kültürlerle beraber yaşaması, herkesin bir diğerini sevmesi değildir... Hayır... Bunu açıkça kabul ediyorum, onlar hakkında benim anlamadıklarım var ve muhtemelen benim yaptığım şeylerde onlara garip gelen pek çok şey vardır.”

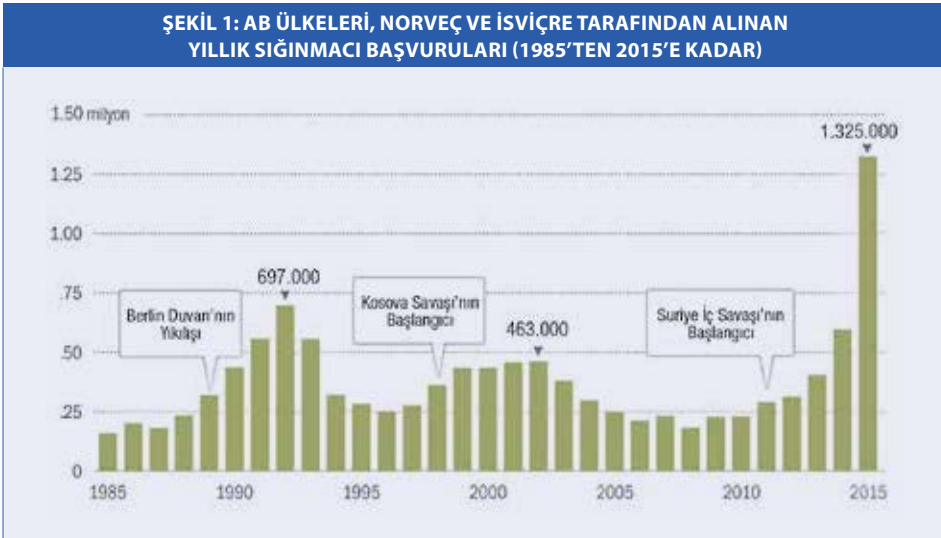
BATI MEDYASINDA SIĞINMACI SESLERİ

2001 yılında Oxfam tarafından desteklenen, İskoçya'da sığınmacılık meselesinin basın tarafından ele alınış şekli ve bunun ülkeye gelen sığınmacılar üzerindeki kötü etkisinin incelendiği bir çalışmada⁸ basının konuyu ele alış şeklinin düşmanlığa varan ölçüde olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışmanın sonucunda bu düşmanlık düzeyinin sığınmacı toplumunun maruz kaldığı tehdidi artırdığı, hükümetin sığınma talebinde bulunanları geri göndermesini meşrulaştırdığı ve nihai olarak hem yerel

8. Ceri Mollard, *Asylum: The Truth Behind the Headlines*, (Oxfam, İskoçya: 2001).

hem de mülteci toplulukları arasında insan mağduriyetini katladığı raporlanmaktadır. Şubat 2016'da yayımlanan bir rapor,⁹ Britanya basınının göçmenlere ve göçmenlerle ilgili sorunlara genellikle düşmanca yaklaştığı sonucuna varmaktadır. Aynı raporda göçmenlerle ilgili hikayelerin neredeyse yarısının (yüzde 46) göçmenleri “kötü insanlar” olarak konumlandırarak göçmenliği Britanya toplumu ve ekonomisine bir tehdit olarak çerçevelediği sonucuna varılmaktadır. Bu tür haberlerde göçmen sesleri ve tecrübelerinin susturulduğu; göçmenlerin olumlu olarak temsil edildiği haberlerde ise onların yardıma muhtaç ve mağdur kişiler olarak resmedildiği yine bu raporun önemli sonuçlarından biridir. Sığınmacılarla ilgili mağduriyet, travma, acı ve kişisel kayıpların yer aldığı haberler esasen olumsuz olmasa da bu tür haberler duygulara hitap ettiği, sorunun birçok boyutunu ihmal ettiği ve en önemlisi de sığınmacıları haklarında konuşulan objelere indirgediği için sorunludur. Ayrıca gazetecilerin bu tür haberleri çarpıcılık nedeniyle daha fazla seçmiş olmaları da bir gerçektir. 15 yıl ara ile yapılan bu iki çalışma göstermektedir ki basının sığınmacılık sorunu ve sığınmacılara yaklaşımı hem toplumsal algı ve tutumların şekillenmesinde hem de karar alıcıların politikalarında oldukça etkilidir. Aradan geçen sürede sığınmacılarla ilgili sorunlu yaklaşım değişmemiş aksine sığınmacı sorunu AB ve diğer Avrupa ülkelerine yönelik sığınma taleplerindeki artışın 2015 yılında rekor seviyeler ulaşmasıyla daha fazla şiddetlenmiştir.

ŞEKİL 1: AB ÜLKELERİ, NORVEÇ VE İSVİÇRE TARAFINDAN ALINAN YILLIK SIĞINMACI BAŞVURULARI (1985'TEN 2015'E KADAR)

Kaynak: "Number of Asylum Seekers in Europe Surges to Record 1.3 Million in 2015", Pew Research Center, 1 Ağustos 2016, http://www.pewglobal.org/2016/08/02/number-of-refugees-to-europe-surges-to-record-1-3-million-in-2015/pgm_2016-08-02_europe-asylum-01, (Erişim tarihi: 10 Kasım 2016).

Suriye, Afganistan ve Irak'taki savaşların ardından yaşanan yoğun sığınmacı hareketliliği AB ve diğer Avrupa ülkelerinin yetersiz politikaları ve çoğu zaman da kayıt-sızlıkları bugün pek çok insanın göç yolunda hayatlarını kaybetmelerine ve diğer pek

9. Heaven Crawley, Simon McMahon ve Katherine Jones, "Victims and Villains: Migrant Voices in the British Media", Centre for Trust, Peace and Social Relations, (Şubat 2016).

çoğunun ev sahibi ülkelerde insanlık onuruna yakışmayan kamplarda yaşamalarına neden olmaktadır. Ayrıca ev sahibi toplumların huzursuzluklarının temelinde de bu yetersiz politikalar yatmaktadır.

Pew Research Center'in (PRC) yakın zamanda konuyla ilgili toplumsal görüşü anlamak üzere 10 Avrupa ülkesinde yaptığı bir anket çalışmasına göre Avrupalıların ekseriyeti AB'nin mülteci krizini ele alma konusunda yetersiz bir iş çıkardığına inanmaktadır. Ayrıca bu araştırmanın sonuçlarına göre Avrupalıların önemli bir bölümü (10 Avrupa ülkesinin ortalama yüzde 59'u) mülteci akınının terörizm ihtimalini ve ülkeleri üzerindeki ekonomik külfeti artıracığını düşünmektedir. Daha da önemlisi bu araştırma Müslümanlar hakkındaki negatif düşüncelerin mülteciler hakkındaki negatif düşüncelerle alakalı olduğu sonucuna ulaşmaktadır. İşte bu noktada özellikle toplumların sığınmacılarla ilgili algılarının oluşmasında medyanın yadsınamaz bir etkisi olmaktadır. Zira Türkiye'de ancak bir şehrin ev sahipliği yaptığı kadar sayıda bile (örneğin 93.266 nüfusluk¹⁰ Kilis şehrinde 123.654¹¹ Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır) sığınmacının barınamadığı Avrupa ülkelerindeki toplumsal algı büyük oranda medya aracılığı ile şekillenmektedir. Elbette Avrupa toplumları açısından sığınmacıların bir tehdit olarak görülmesi kültürel farklılıklar ve ekonomik nedenlerle de açıklanabilir. Ancak sığınmacıların farklılıkları ve ekonomik külfetine yapılan vurgu hem gerçeği doğru yansıtmamakta hem de Batı'nın savunduğu düşünülen çok kültürlü yaşam ve temel insan haklarının sürdürülmesine zarar vermektedir. Bu minvalde Batı medyasının sığınmacılığı ve sığınmacıları bir güvenlik sorunu, ekonomik bir külfet ve Batılı kimliğe bir tehdit olarak sunması sorunu daha da derinleştirmektedir.

Batı'daki eleştirel düşünce akımı ve son yıllarda etkili bir güç haline gelen sosyal medya bu olumsuz eğilimi durdurmada henüz yeterli olamamaktadır. İnsanlığın müşterek sorunu haline gelen sığınmacı krizi sadece "sığınmacı üreten" coğrafyalara yakın ülkelerin tek başına üstesinden gelebileceği bir sorun değildir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra mültecilik sorununun çözümü için geliştirilen sistemin yetersizliği artık kabul edilmeli ve öncelikle Batılı ülkeler "sığınmacı üreten" krizlerin kaynağına dönerek ve sığınmacılığa yönelik daha insani bir yaklaşım geliştirerek daha yaşanılabilir bir dünyaya katkıda bulunmalıdır. Batılı medya açısından ise sığınmacı temsillerinin bir uçta "botlarla Akdeniz'i geçmeye çalışan mağdur kitleler" diğer uçta ise "Batı ekonomisi ve kimliğini tehdit eden suçlular" arasında bir alana sıkıştırılmaması gerekmektedir. Sığınmacı seslerinin de yeterince duyulduğu ve gerçekliğin toplumlara olduğu gibi aktarıldığı bir temsil şekli hem Batı'nın savunduğu insani değerlerle çelişkiye düşmemesi hem de sığınmacıların zor hayatlarının daha da zorlaştırılmaması için elzemdir.

10. Kilis'in nüfusu 10 Kasım 2016 tarihinde "<http://www.kilis.gov.tr/nufus>" sayfasından alınmıştır.

11. Göç istatistikleri 10 Kasım 2016 tarihinde "http://www.goc.gov.tr/icerik3/temporary-protection_915_1024_4748" sayfasından alınmıştır.

2016'NIN ÖNEMLİ OLAYLARININ MEDYAYA YANSIMASI

AKADEMİSYENLER BİLDİRİSİ

11 Ocak'ta "Barış İçin Akademisyenler İnisiyatifi" adı altında bir araya gelen akademisyenler, Ankara ve İstanbul'da yaptıkları eş zamanlı açıklamayla "Bu Suça Ortak Olmuyoruz" başlıklı bir bildiri yayımladılar. Devleti katliam ve sürgün politikası uygulamakla suçlayan bildiriye 89 üniversitedeki 1.128 akademisyen imza attı. Terör örgütü PKK'yı kınamak yerine devleti suçlu ilan eden inisiyatif devlet görevlileri, siyasetçiler ve çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından sert bir dille eleştirildi. *Yeni Şafak* gazetesi bildiriye imzalayan akademisyenleri PKK'nın suç ortakları olarak manşetine taşıdı. *Sabah* gazetesi Türk milletinin bildiriye imza atan akademisyenlere karşı olan tepkisini manşetine taşıırken, *Cumhuriyet* gazetesi ise konuya ilişkin haberi "Barış isteyenlere hesap soruluyor" başlığıyla birinci sayfasından verdi.

Resim 6, Cumhuriyet, 15 Ocak 2016

Resim 7, Sabah, 16 Ocak 2016

Resim 8, Yeni Şafak, 15 Ocak 2016

SULTANAHMET MEYDANI'NDA PATLAMA

12 Ocak'ta İstanbul Sultanahmet Meydanı'nda bir patlama oldu. Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'yi yasa boğan ve dünya basınında da son dakika haberi olarak geçilen patlamanın Suriye kökenli bir canlı bomba tarafından gerçekleştirildiğini açıkladı. Türkiye'yi sarsan terör saldırısında canlı bomba Alman Çeşmesi civarında bulunan Alman ve Perululardan oluşan turist grubunu hedef aldı. DEAŞ tarafından gerçekleştirilen hain saldırıda toplam 10 kişi hayatını kaybetti, 15 kişi de yaralandı. Saldırdan sonraki günlerde *BirGün* ve *Cumhuriyet* gibi gazeteler yaşananlardan hükümeti sorumlu tutan manşetler attılar. Aynı gazeteler olay sonrasında ülkenin güvensiz olduğuna ilişkin propaganda faaliyetlerini sürdürdüler.

Resim 9, *Posta*, 13 Ocak 2016

Resim 10, *Sabah*, 13 Ocak 2016

Resim 11, BirGün, 13 Ocak 2016

Resim 12, Cumhuriyet, 13 Ocak 2016

14 OCAK DİYARBAKIR SALDIRISI

14 Ocak'ta Diyarbakır Çınar ilçesinde PKK'lı teröristler, emniyet lojmanları ve ilçe jandarma komutanlığına saldırı düzenledi. Eş zamanlı saldırılarda tahrip gücü yüksek bomba yüklü kamyonet, roketatar ve otomatik silahlar kullanıldı. Patlamada emniyet binasında büyük hasar meydana geldi ve yakınlarında bulunan iki katlı bir ev çöktü. Olay sonucunda polis memuru Mehmet Şenol Çiftçi şehit oldu, 6 sivil hayatını kaybetti ve 43 kişi de yaralandı. Saldırının ardından Diyarbakır Valiliği Kriz Masası kuruldu. Ülkenin gündemi PKK katliamları ile sarsıldı ve saldırıları kınayanlar hem siyasetçiler hem de çeşitli toplumsal kesimler tarafından ağır bir dille eleştirildi. *Sabah* ve *Milliyet* gazeteleri manşetlerine PKK'nın çocukları öldürdüğünü taşırken, *Cumhuriyet* gazetesi Sultanahmet saldırısı sonrası attığı manşetin aynısını atarak yaşananlardan hükümeti sorumlu tuttu.

Resim 13, Cumhuriyet, 15 Ocak 2016

Resim 14, Sabah, 15 Ocak 2016

Resim 15, Haber Türk, 15 Ocak 2016

Resim 16, Milliyet, 15 Ocak 2016

TÜRKİYE PYD'Yİ VURDU

13 Şubat günü sınırdan Türk askerine ateş açılması üzerine TSK, Kilis'te konuşlandırılmış Fırtına obüsleriyle Suriye'deki PYD mevzilerini vurdu. Askeri kaynaklar PYD'nin üs bölgesine ateş açmasının ardından angajman kuralları gereği TSK tarafından karşılık verildiğini belirtti. Türkiye topraklarına karşı açık bir tehdit oluşturan PYD'nin bu hamlesine karşılık TSK'nın yaptığı hamleyi *Star* ve *Hürriyet* gazeteleri yerinde bulurken, *Cumhuriyet* ve *Sözcü* gazeteleri ise hükümeti ülkeyi savaş ve kaos ortamına sürüklemekle suçladı.

Resim 17, *Star*, 14 Şubat 2016

Resim 18, *Cumhuriyet*, 14 Şubat 2016

Resim 19, Hürriyet, 14 Şubat 2016

Resim 20, Sözcü, 14 Şubat 2016

17 ŞUBAT PKK ANKARA SALDIRISI

17 Şubat'ta Ankara'nın Çankaya ilçesinde askeri servislerin geçişi sırasında PKK'lı teröristler bomba yüklü bir aracı infilak ettirdi. Hain saldırıda 29 kişi hayatını kaybetti ve 61 kişi yaralandı. *Hürriyet*, *Haber Türk*, *Milliyet* ve *Yeni Şafak* gazeteleri manşetlerinde saldırıyı kınarken, *Sözcü* gazetesi hükümeti güvenlik konusunda zafiyet gösterdiği iddiasıyla eleştirdi.

ANKARA KIZILAY SALDIRISI

13 Mart günü Ankara'nın merkezi Kızılay Güven Park'ta bomba yüklü aracın patlatılması sonucu 33 kişi hayatını kaybetti, 125 kişi yaralandı. Saldırıyı terör örgütü PKK'nın uzantısı TAK üstlendi. Sivil vatandaşların da yaralandığı saldırıyı birçok gazete manşetine "katliam" olarak taşıdı. *Sözcü* gazetesi ise patlamadan hükümeti sorumlu tutarak devleti güvenlik zafiyetinin önüne geçememekle suçladı.

Resim 25, Haber Türk, 14 Mart 2016

Resim 26, Yeni Şafak, 14 Mart 2016

Resim 27, BirGün, 14 Mart 2016

Resim 28, Sözcü, 14 Mart 2016

İSTİKLAL CADDESİ'NDE CANLI BOMBA SALDIRISI

19 Mart'ta İstanbul Taksim'de bir canlı bomba saldırısı gerçekleşti. Saldırının ardından 4 kişi hayatını kaybetti, 20 kişi yaralandı. Saldırıyı gerçekleştiren örgütün DEAŞ olduğu ve ölenlerin 3'ünün İsrail, birinin de İran vatandaşı olduğu belirtildi. Turistik bir bölge olan İstiklal Caddesi'nde gerçekleştirilen bu saldırının ardından *Sözcü*, *Cumhuriyet* ve *BirGün* gazeteleri devleti güvenlik noktasında eleştirirken *Takvim*, *Milliyet* ve *Star* de gazeteleri milletçe birlik olma vurgusu yaptı.

Resim 29, Sözcü, 20 Mart 2016

Resim 30, Cumhuriyet, 20 Mart 2016

Resim 31, Takvim, 20 Mart 2016

Resim 32, Milliyet, 20 Mart 2016

Resim 33, Star, 20 Mart 2016

Resim 34, Sabah, 20 Mart 2016

BRÜKSEL HAVALİMANI'NDA PATLAMA

22 Mart günü Belçika'nın başkenti Brüksel'deki Zaventem Havalimanı ve Brüksel Metrosu'nda üç patlama meydana geldi. DEAŞ'ın üstlendiği saldırıda 32 kişi hayatını kaybederken, 300'den fazla kişi yaralandı. Peş peşe yaşanan terör saldırılarının ardından Belçika'da güvenlik önlemleri en üst düzeye çıkarılarak OHAL ilan edildi. Saldırının ardından tüm Avrupa'da geniş güvenlik önlemleri alındı. Belçika saldırısından önce Sultanahmet ve İstiklal Caddesi'nde gerçekleşen DEAŞ saldırılarının ardından devleti güvenlik zafiyetiyle suçlayan *BirGün*, *Cumhuriyet* ve *Sözcü* gazetelerinin Brüksel saldırılarıyla ilgili benzer suçlayıcı ifadeleri kullanmaktan kaçındıkları dikkat çekti.

Resim 35, BirGün, 23 Mart 2016

Resim 36, Cumhuriyet, 23 Mart 2016

Resim 37, Sözcü, 23 Mart 2016

Resim 38, Hürriyet, 23 Mart 2016

Resim 39, Haber Türk, 23 Mart 2016

İSLAM İŞ BİRLİĞİ TEŞKİLATI ZİRVESİ

14 Nisan'da İstanbul 13.sü gerçekleştirilen İslam İş Birliği Teşkilatı Zirvesi'ne ev sahipliği yaptı. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdulaziz el-Suud'un İran'ı kastederek yaptıkları "mezhepçilik" eleştirileri ve Erdoğan'ın "Batı teröre karşı çifte standartlı tavrından vazgeçmeli" açıklaması güne damgasını vurdu. Ayrıca Erdoğan'ın İslam ülkelerinin İstanbul'da ortak bir polis merkezi kurmaları önerisi de kabul edildi. 56 ülkenin katılımıyla gerçekleşen ve Erdoğan'ın barış çağrısı yaptığı zirve hakkında çeşitli gazeteler "Diriliş Daveti", "İttifak Çağrısı" gibi olumlu manşetler atarken; *Cumhuriyet* gazetesi Erdoğan'ı eleştirerek "Batı'dan Kopuyor, Doğu'ya Koşuyor" manşetini attı.

Resim 40, Sabah, 15 Nisan 2016

Resim 41, Star, 15 Nisan 2016

Resim 42, Cumhuriyet, 15 Nisan 2016

AHMET DAVUTOĞLU'NUN İSTİFASI

AK Parti Genel Başkanı ve Başbakan Ahmet Davutoğlu, 5 Mayıs'taki MYK toplantısı sonrası "22 Mayıs'ta olağanüstü kongre yapılacağını ve kongrede aday olmayacağını" açıkladı. AK Parti'nin 3. Genel Başkanı'nın seçileceği olağanüstü kongre *Cumhuriyet* ve *BirGün* gazeteleri tarafından Erdoğan ile Davutoğlu arasında bir husumetin ortaya çıkışı olarak manşete taşındı. *Milliyet* gazetesi ise AK Parti'de yeni bir dönemin başladığına işaret etti.

Resim 43, Cumhuriyet, 5 Mayıs 2016

Resim 44, BirGün, 5 Mayıs 2016

Resim 45, Akit, 5 Mayıs 2016

Resim 46, Milliyet, 5 Mayıs 2016

DOKUNULMAZLIKLARIN KALDIRILMASI

20 Mayıs'ta haklarında fezleke hazırlanmış 27'si AK Parti, 51'i CHP, 9'u MHP ve 50'si HDP üyesi olmak üzere 148 milletvekilinin dokunulmazlıklarının bir kereliğine kaldırılmasına ilişkin anayasa değişikliği teklifi TBMM Genel Kurulu'nda 140 "hayır" oyuna karşı 376 oyla kabul edildi. Bu sonuçlara göre 550 olan üye tamsayısının üçte ikisi olan 367 barajı aşıldı ve referanduma gerek kalmadan 148 milletvekilinin dokunulmazlığı Meclis oylaması ile kaldırıldı. *BirGün* ve *Sözcü* gazeteleri milletin iradesiyle seçilmiş milletvekillerinin verdiği bu kararı demokratik olmadığı iddiasıyla görmezden gelirken, *Cumhuriyet* gazetesi kararı "kaos" olarak manşetine taşıdı. *Sabah* gazetesi ise referanduma gerek kalmadan dokunulmazlıkların kaldırılması kararını terör destekçilerini hesaba çekme konusunda sağlanan mutabakat olarak gördü.

Resim 47, BirGün, 21 Mayıs 2016

Resim 48, Cumhuriyet, 21 Mayıs 2016

Resim 49, Milliyet, 21 Mayıs 2016

Resim 50, Sabah, 21 Mayıs 2016

AK PARTİ'NİN 2. OLAĞANÜSTÜ BÜYÜK KONGRESİ

AK Parti'nin 22 Mayıs tarihli 2. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde AK Parti Merkez Yürütme Kurulu'nun isteğiyle tek aday olan Binali Yıldırım, 1.411 delegeden 1.405 oy olarak AK Parti'nin yeni genel başkanı seçildi. *Sözcü* ve *Cumhuriyet* gazeteleri kongredeki Cumhurbaşkanı'na koşulsuz itaat etmekle suçlayarak sonucu manşetlerine "Tayyip'in Partisi" ve "Tek Şef, Tek Parti" olarak taşırken, *Yeni Şafak* ve *Star* gibi gazeteler başkanlık yolunda yeni bir dönemin başladığı yönünde manşetler attılar.

Resim 51, Cumhuriyet, 23 Mayıs 2016

Resim 52, Sözcü, 23 Mayıs 2016

Resim 53, Star, 23 Mayıs 2016

Resim 54, Yeni Şafak, 23 Mayıs 2016

FATİH VEZNECİLER'DE BOMBALI SALDIRI

7 Haziran günü İstanbul'un Fatih ilçesinin Vezneciler semtinde çevik kuvvet araçlarına yönelik bombalı intihar saldırısı gerçekleştirildi. Sabah erken saatlerde gerçekleşen hain saldırıda 6'sı polis, 5'i sivil olmak üzere 11 kişi hayatını kaybederken, 36 kişi de yaralandı. Çevredeki iş yerleri ve araçlarda büyük hasar meydana geldi. Saldırı noktasına yakın olan İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt kampüsü ve tarihi Şehzadebaşı Camii'nde hasar oluştu. Saldırıyı terör örgütü PKK'nın uzantısı olan TAK üstlendi. *BirGün* gazetesi diğer terör saldırılarında olduğu gibi yaşanan acı olaydan hükümeti sorumlu tutan bir manşet attı.

Resim 55, Hürriyet, 8 Haziran 2016

Resim 56, Sabah, 8 Haziran 2016

Resim 57, BirGün, 8 Haziran 2016

Resim 58, Sözcü, 8 Haziran 2016

İSRAİL İLE İLİŞKİLERDE NORMALLEŞME

Türkiye ile İsrail, Mavi Marmara saldırısının ardından kopan ilişkilerin altı yıl sonra 27 Haziran 2016'da normalleştirilmesi için anlaştı. İsrail askerleri Gazze'ye yardım ulaştırmak amacıyla yola çıkan yardım gemisi Mavi Marmara'ya uluslararası sular-da saldırmış ve 10 kişiyi öldürmüştü. Olayın ardından Türkiye-İsrail ilişkileri gerilmiş ve kopma noktasına gelmişti. Ancak İsrail 27 Haziran 2016'da Türkiye'nin "özür ve tazminat" şartlarını yerine getirmeyi ve Gazze'ye yönelik ambargonun hafifletilmesini kabul etti. İsrail'in, Türkiye'nin şartlarını kabul etmesiyle birlikte Türkiye-İsrail ilişkilerinde normalleşme dönemi başladı. *Yeni Şafak* ve *Star* gazeteleri Gazze'nin bu mutabakat sonucu rahatlayacağını belirtirken *Cumhuriyet*, *Sözcü* ve *BirGün* gazeteleri olayı Türkiye'nin zayıflık göstermesi şeklinde manşetlerine taşıdı.

Resim 59, *Yeni Şafak*, 28 Haziran 2016Resim 60, *Milliyet*, 28 Haziran 2016

Resim 61, BirGün, 28 Haziran 2016

Resim 62, Sözcü, 28 Haziran 2016

İSTANBUL ATATÜRK HAVALİMANI'NA CANLI BOMBA SALDIRISI

28 Haziran 2016'da İstanbul Atatürk Havalimanı Dış Hatlar Terminali yolcu karşılama salonunda, DEAŞ mensubu 3 terörist tarafından silahlı ve bombalı saldırı gerçekleştirildi. Saldırıda 45 kişi hayatını kaybetti ve 236 kişi yaralandı. Hain terör saldırısının ardından Türkiye ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) bir günlük ulusal yas ilan edildi. *Türkiye, Milliyet, Sabah, Sözcü* ve *Yeni Şafak* gazeteleri yaşanan olayı benzer ifadelerle lanetlerken *BirGün* gazetesi Belçika'da yaşanan benzer saldırıyı manşetine "Acımız Ortak" ifadeleriyle taşımaya rağmen kendi ülkesindeki bu hain saldırıya karşı tepkisiz kalmayı tercih etti.

Resim 63, Milliyet, 29 Haziran 2016

Resim 64, Sabah, 29 Haziran 2016

Resim 65, Yeni Şafak, 29 Haziran 2016

Resim 66, Akit, 30 Haziran 2016

Resim 67, Türkiye, 29 Haziran 2016

Resim 68, BirGün, 29 Haziran 2016

OSMANGAZİ KÖPRÜSÜ'NÜN AÇILMASI

30 Haziran günü Türkiye'nin 2023 hedefleri kapsamındaki dev projelerden biri olarak görülen Osmangazi Köprüsü Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın katıldığı törenle hizmete açıldı. Osmangazi Köprüsü İstanbul ile İzmir arasındaki ulaşımı 9 saatten 3,5 saate indirecek Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu Projesi'nin en büyük ayağını oluşturuyor. Köprü dünyanın en büyük 4. ve Avrupa'nın en büyük 2. asma köprüsü olma özelliğini taşıyor. Köprü'nün açılışını *Hürriyet*, *Star* ve *Türkiye* gazeteleri manşete taşıırken *Sözcü* ve *BirGün* gazeteleri ülkeye yapılan bu hizmeti görmezden gelmeyi tercih etti.

Resim 69, Türkiye, 1 Temmuz 2016

Resim 70, Hürriyet, 1 Temmuz 2016

Resim 71, Star, 1 Temmuz 2016

Resim 72, Sözcü, 1 Temmuz 2016

Resim 73, *BirGün*, 1 Temmuz 2016

15 TEMMUZ HAIN DARBE GİRİŞİMİ

15 Temmuz gecesi Fetullahçı Terör Örgütü (FETÖ) mensupları tarafından bir darbe girişimi gerçekleştirildi. Boğaziçi ve Fatih Sultan Mehmet köprülerinin Anadolu'dan Avrupa'ya geçiş yönünün askerler tarafından trafiğe kapatılmasıyla İstanbul'da bir hareketlilik olduğu anlaşıldı. 22.00'te Ankara Genelkurmay Başkanlığında silah sesleri duyuldu. Ardından Meclis ile Genelkurmay Karargahının bulunduğu bölgede F-16'lar alçak uçuş yapmaya başladı. 23.05'te Binali Yıldırım bir kalkışma olduğunu kamuoyuna açıkladı. Darbeci askerler TRT binasında giriş ve çıkışları engellemekle görevli polis ekibini aşarak binayı işgal ettiler. Saat 00.13'de TRT'den darbe olduğuna dair korsan bildiri okutuldu ancak polis ve vatandaşlar tarafından kısa sürede darbecilerin binadan temizlenmesiyle yayın normal akışına döndü.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, A Haber ve CNN Türk canlı yayınına bağlanarak "milleti sokağa çıkma ve darbe girişimine karşı direnme çağrısında" bulundu. Yurdun tamamında vatandaşlar meydanlara akın etti. Meclis Başkanı'nın olağanüstü toplantı çağrısıyla Genel Kurul toplandı fakat darbeciler saldırılarına Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni bombalayarak devam etti. Türk milletinin topyekun direnişiyile darbe püskürtüldü. Çatışmalarda polis ve sivillerin içinde bulunduğu 248 kişi şehit edilirken 2.135 kişi de yaralandı. Darbenin ertesi günü *BirGün*, *Sözcü* ve *Cumhuriyet* gazeteleri saatler önce gerçekleşen kanlı darbe girişimine tepkisiz kalarak manşetlerine Fransadaki DEAŞ terörünü taşımayı tercih ettiler ve darbe girişimini ancak 17 Temmuz günü manşetlerine taşıdılar.

Resim 74, Sabah, 16 Temmuz 2016

Resim 75, Vatan, 16 Temmuz 2016

Resim 76, Yeni Şafak, 16 Temmuz 2016

Resim 77, Takvim, 16 Temmuz 2016

Resim 78, Akşam, 17 Temmuz 2016

Resim 79, Sözcü, 16 Temmuz 2016

Resim 80, BirGün, 16 Temmuz 2016

Resim 81, Cumhuriyet, 16 Temmuz 2016

Resim 82, BirGün, 17 Temmuz 2016

Resim 83, Sözcü, 17 Temmuz 2016

Resim 84, Türkiye, 17 Temmuz 2016

Resim 85, Star, 17 Temmuz 2016

Resim 86, *Yeni Şafak*, 17 Temmuz 2016

OLAĞANÜSTÜ HAL İLAN EDİLMESİ

Milli Güvenlik Kurulu ve Bakanlar Kurulu toplantılarının ardından 20 Temmuz'da Cumhurbaşkanı Erdoğan darbe girişiminin tüm unsurlarıyla bertaraf edilmesi için 3 aylık OHAL ilan edildiğini açıkladı. Erdoğan bu uygulamanın kesinlikle demokrasi, hukuk ve özgürlüklere aykırı olmadığını tam tersine demokratik değerleri koruma ve güçlendirme amacına yönelik olduğunu altını çizdi. *Yeni Şafak*, *Haber Türk* ve *Sabah* gazeteleri OHAL kararını manşetlerine taşıırken *Cumhuriyet* gazetesi ise Milli Güvenlik Kurulu toplantısına vurgu yaptı. Avrupa'da yaşanan terör olaylarının ardından OHAL'e geçen birçok Avrupa ülkesindeki durumu normal karşılayan *BirGün* gazetesi, 15 Temmuz sonrası Bakanlar Kurulu tarafından alınan OHAL kararının demokrasi ve hukuka tehdit olabileceğini belirterek Türkiye'ye karşı yaklaşımındaki çifte standardı bir kez daha göstermiş oldu.

Resim 87, Haber Türk, 21 Temmuz 2016

Resim 88, Posta, 21 Temmuz 2016

Resim 89, BirGün, 21 Temmuz 2016

Resim 90, Cumhuriyet, 21 Temmuz 2016

7 AĞUSTOS YENİKAPI DEMOKRASİ VE ŞEHİTLER MİTINGİ

15 Temmuz darbe girişimi sonrasında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın çağrısıyla başlayan Demokrasi Nöbetleri'nin en kapsamlısı 7 Ağustos'ta Yenikapı'da "Demokrasi ve Şehitler Mitingi" adıyla düzenlendi. Cumhurbaşkanı Erdoğan, AK Parti, CHP, MHP liderleri ve Genelkurmay Başkanı Hulusi Akar başta olmak üzere 5 milyon vatandaş Yenikapı Mitingi'ne katıldı. 7 Ağustos Yenikapı Demokrasi ve Şehitler Mitingi darbe sonrası milli birlik ve beraberliğin sembolü haline geldi. Hükümet karşıtı görüşleriyle bilinen *Sözcü* gazetesi bile "Tek Millet, Tek Bayrak" manşetini attı. Ancak *Cumhuriyet* gazetesi HDP'nin mitinge katılmamasını "eksik demokrasi" olarak değerlendirdi.

Resim 91, *Milliyet*, 8 Ağustos 2016

Resim 92, *Daily Sabah*, 8 Ağustos 2016

Resim 93, Star, 8 Ağustos 2016

Resim 94, Sözcü, 8 Ağustos 2016

Resim 95, Sabah, 8 Ağustos 2016

Resim 96, Akit, 8 Ağustos 2016

Resim 97, Vatan, 8 Ağustos 2016

Resim 98, Cumhuriyet, 8 Ağustos 2016

FIRAT KALKANI HAREKATI

Suriye iç savaşı nedeniyle sınırlarında oluşan terör tehdidine karşı Türkiye 24 Ağustos'ta Fırat Kalkanı Harekatı'nı başlattı. Suriye'nin Cerablus kentini DEAŞ'tan arındırmak için başlatılan Fırat Kalkanı Harekatı, TSK komutasında yürütülen, Suriyeli muhalif grupların da dahil olduğu askeri bir harekattır. DEAŞ ile mücadele amacıyla oluşturulan Uluslararası Koalisyon da operasyona kısmen destek vermektedir. 5 bin kilometre karelik alanda DEAŞ, YPG ve Suriye rejimi güçlerinden arındırılmış bir güvenli bölge oluşturmak isteyen Türkiye'nin diğer bir amacı ise PYD'nin bölgede kantonları birleştirerek otonom bir yapı kurma hedefine engel olmaktır. Başlamasından kısa bir süre sonra Cerablus'un DEAŞ'ın elinden alındığı harekate *Sabah*, *Yeni Şafak*, *Star*, *Hürriyet*, *Sözcü*, *Cumhuriyet* ve *Haber Türk* gazeteleri tarafından destek gelirken *BirGün* gazetesi hükümeti cihatçı grupları başka cihatçı gruplarla temizlemeye çalışmakla suçlamıştır.

Resim 99, Sabah, 25 Ağustos 2016

Resim 100, Yeni Şafak, 25 Ağustos 2016

Resim 101, Hürriyet, 25 Ağustos 2016

Resim 102, BirGün, 25 Ağustos 2016

YAVUZ SULTAN SELİM KÖPRÜSÜ'NÜN AÇILMASI

26 Ağustos'ta Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve Kuzey Otoyolu açıldı. Üzerinde raylı sistem bulunan, dünyanın en uzun ve en yüksek asma köprüsü olma özelliğini taşıyan köprü İstanbul'un Sarıyer ilçesindeki Garipçe köyü ile Beykoz ilçesindeki Poyrazköy arasında bulunuyor. Açılış töreni Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Başbakan Yıldırım'ın yanı sıra Türkiye ve dünyanın dört bir yanından gelen birçok siyasetçinin katılımıyla gerçekleşti. *Hürriyet*, *Star*, *Milliyet*, *Haber Türk* ve *Yeni Şafak* gazeteleri köprü açılışını manşetlerine taşıırken *Cumhuriyet*, *Sözcü* ve *BirGün* gazeteleri bu büyük hizmetten kısaca bahsetmekle yetindi.

Resim 103, *Hürriyet*, 27 Ağustos 2016

Resim 104, *Sözcü*, 27 Ağustos 2016

Resim 105, BirGün, 27 Ağustos 2016

Resim 106, Cumhuriyet, 27 Ağustos 2016

28 BELEDİYEYE KAYYUM ATANDI

11 Eylül'de İçişleri Bakanlığı tarafından terör örgütleri PKK ve FETÖ'ye yardım ve destek verdikleri gerekçesi ile haklarında yürütülen soruşturmalar kapsamında 28 belediye başkanının yerine 674 sayılı OHAL KHK'sının verdiği yetki ile yeni görevlendirmeler yapıldı. Söz konusu belediyelere hendek kazmak, barikat kurmak, bombalı, silahlı ve roketatarlı saldırı için kullanılan mühimmatları temin etmek, teröristlere yardım etmek ve belediyeye ait araçlarla terör örgütü üyelerinin cenazelerini taşımak gerekçeleriyle kayyum atandı. Bu gerçekleri görmezden gelen *BirGün* ve *Cumhuriyet* gazeteleri kayyum atamalarını 12 Eylül askeri darbesinin katı müdahalelerine benzeterek hükümeti bu kararından dolayı antidemokratik olmakla suçladı.

Resim 107, Haber Türk, 12 Eylül 2016

Resim 108, Yeni Şafak, 12 Eylül 2016

Resim 109, Sabah, 12 Eylül 2016

Resim 110, BirGün, 12 Eylül 2016

Resim 111, Cumhuriyet, 12 Eylül 2016

Resim 112, Milliyet, 12 Eylül 2016

Resim 113, Hürriyet, 12 Eylül 2016

HAKKARI'DE KARAKOLA BOMBALI SALDIRI

9 Ekim'de Hakkari'nin Şemdinli ilçesi Durak Jandarma Karakolu yakınında yol kontrolü sırasında PKK'lı teröristlerin bombalı araçla yaptığı hain saldırı sonucu 10'u asker 18 kişi şehit oldu, 11 asker ile 16 sivil de yaralandı. Arama noktasına kontrolsüz bir şekilde yaklaştığı tespit edilen kamyonete "dur" ihtarına rağmen durmaması üzerine ateş açıldı. Kamyonet nizamiyeden giremeyince yaklaşık 5 ton olduğu düşünülen patlayıcılar infilak ettirildi. Yaşanan acı olayın ardından *Yeni Şafak*, *Hürriyet*, *Haber Türk*, *Sözcü* ve *Cumhuriyet* terör karşıtı manşetler atarken *BirGün* gazetesinin Türkiye'nin asayişinden sorumlu asker ve polisi teröristlerle aynı kefeyle koyarcasına iki tarafa da "Öldürmeyin!" çağrısında bulundu.

Resim 114, *Yeni Şafak*, 10 Ekim 2016

Resim 115, *BirGün*, 10 Ekim 2016

Resim 116, Sözcü, 10 Ekim 2016

Resim 117, Cumhuriyet, 10 Ekim 2016

CUMHURİYET GAZETESİNE SORUŞTURMA

31 Ekim tarihinde “FETÖ/PDY ve KCK/PKK’ya destek vermek” gerekçesiyle, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının talimatıyla *Cumhuriyet* gazetesi vakfi ve yöneticilerine gerçekleştirilen operasyonda 15 kişi gözaltına alındı. *Sabah* ve *Yeni Şafak* gazeteleri *Cumhuriyet*’e yapılan operasyonu yerinde bulurken *BirGün* ve *Cumhuriyet* gazeteleri “Teslim Olmayız” manşeti attılar.

Resim 118, BirGün, 1 Kasım 2016

Resim 119, Cumhuriyet, 1 Kasım 2016

Resim 120, Sabah, 1 Ekim 2016

Resim 121, Yeni Şafak, 1 Ekim 2016

DOKUNULMAZLIKLARI KALDIRILAN MİLLETVEKİLLERİNİN TUTUKLANMASI

Dokunulmazlıkları kaldırıldıktan sonra haklarında fezleke bulunan ve ifade vermeye gitmeyen HDP milletvekilleri 4 Kasım günü gözaltına alındı. Gözaltına alınan milletvekillerinin “terör örgütü PKK propagandası yapmak”, “suçu ve suçluyu övmek”, “halkı kin ve düşmanlığa tahrik”, “silahlı terör örgütüne üye olmak” ve “devletin birliğini ve bütünlüğünü bozmaya teşebbüs” gibi suçlardan fezlekesi bulunuyordu. Soruşturma kapsamında eş başkanlar Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ ile İdris Baluken'in aralarında bulunduğu dokuz milletvekili tutuklandı. Gözaltı kararı sonrası PKK terör örgütü Diyarbakır Bağlar'daki polis merkezine bomba yüklü araçla saldırı düzenledi. Saldırı sonucu 2 polis ile 7 sivil şehit olurken 100 kişi yaralandı. Birçok gazete HDP'li milletvekillerinin tutuklanmasını yerinde bulup bu menfur saldırının buna bir kanıt olduğuna işaret ederken *BirGün* gazetesi terör destekçisi milletvekillerin tutuklanmasını “Demokrasi tarihine bir kara leke daha eklendi” şeklinde yorumladı.

Resim 123, Haber Türk, 5 Kasım 2016

Resim 122, BirGün, 5 Kasım 2016

Resim 124, Türkiye, 5 Kasım 2016

Resim 125, Star, 5 Kasım 2016

Resim 126, Sözcü, 5 Kasım 2016

Resim 127, Yeni Şafak, 5 Kasım 2016

MARDİN DERİK'TE KAYMAKAMLIK BİNASINA SALDIRI

12 Kasım'da Mardin'in Derik ilçesindeki kaymakamlık binasına PKK'lı teröristler tarafından yerleştirilen el yapımı patlayıcının infilak ettirilmesi sonucu Derik Kaymakamı Muhammed Fatih Safitürk şehit oldu. Sakarya'da toprağa verilen Safitürk'ün cenaze törenine katılan Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Bu topraklar için bu millet çok şehit verdi. Bu alçaklar, bu ahlaksızlar, bu adiler zannediyorlar ki Kandil'de, şurada burada alçakça yaptıkları bu suikastlarla bir yere varacaklar. Varamayacaklar. Biz Muhammed Fatih'lerimizin kanlarını yerde bırakmayacağız. Allah'ın izniyle bunların kökünü kazıyacağız. Eğer bunların kökünü biz kazıyamazsak bunun hesabını indi ilahide veremeyiz" açıklamasında bulundu.

Resim 128, Haber Türk, 13 Kasım 2016

Resim 129, Milliyet, 13 Kasım 2016

Resim 130, Sabah, 13 Kasım 2016

Resim 131, Yeni Şafak, 13 Kasım 2015

Resim 132, Sabah, 19 Kasım 2016

SIİRT'TE MADEN FACİASI

18 Kasım'da Siirt'in Şirvan ilçesine bağlı Maden köyünde bulunan Ciner Grubu'na ait bakır madeninde heyelan meydana geldi. AFAD madende çalışan 16 işçinin göçük altında kaldığını açıkladı. Acı olayda son belirlemelere göre beş işçi hayatını kaybetti, 11 işçinin ise cesedine henüz ulaşamadı. Arama kurtarma çalışmaları devam ederken Ciner Grubu'na bağlı *Haber Türk* gazetesi meydana gelen kazayı Ciner Holding'in adını vermeden birinci sayfasına iki cümleyle taşıdı.

Resim 133, Cumhuriyet, 19 Kasım 2016

Resim 134, Milliyet, 19 Kasım 2016

Resim 135, Haber Türk, 18 Kasım 2016

AVRUPA PARLAMENTOSU'NUN TÜRKİYE KARARI

24 Kasım'da Avrupa Parlamentosu (AP), Türkiye ile müzakereleri geçici olarak dondurdurdu. Türkiye ile yeni fasıl açılmamasının istendiği tasarı Fransa'nın Strasburg kentindeki Avrupa Parlamentosu Genel Kurulu'nda oylandı. Oylanan tasarı 37 oya karşı 479 oyla kabul edildi. 107 üye ise çekimser görüş bildirdi. Tasarıda üyelik müzakerelerinin geçici olarak dondurulmasına gerekçe olarak 15 Temmuz darbe girişimi sonrası uygulamaya konulan OHAL gösterildi. Üyelik müzakerelerinin yeniden başlayabilmesi için OHAL uygulamasının kaldırılması şartı öne sürüldü.

Resim 136, Sözcü, 25 Kasım 2016

Resim 137, BirGün, 25 Kasım 2016

Resim 138, Cumhuriyet, 25 Kasım 2016

Resim 139, Star, 25 Kasım 2016

Resim 140, Akit, 25 Kasım 2016

Resim 141, Milliyet, 25 Kasım 2016

KRONOLOJİ-MEDYA	
21 OCAK	Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı (TİB) 12 Ocak tarihinde Sultanahmet Meydanı'nda gerçekleştirilen ve 10 Alman turistin hayatını kaybettiği terör saldırısı sonrası, saldırının görsel içeriklerinin sosyal medyadan kaldırılmasına ilişkin karar aldı.
24 OCAK	Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu hakkında açtığı tazminat davası haberini "Diktatör Yargıda" alt başlığı ile veren CNN Türk televizyonu hakkında soruşturma başlatıldı.
27 OCAK	İstanbul Cumhuriyet Savcılığı, Can Dündar ve Erdem Gül'ü FETÖ iş birliği olarak nitelerek haklarında bir kez ağırlaştırılmış müebbet, bir kez müebbet ve 30 yıla kadar da hapis cezası istedi.
11 ŞUBAT	<i>Yeni Şafak</i> ve <i>Yeni Akit'e</i> molotoflu saldırı yapıldı.
21 ŞUBAT	Mardin'in Nusaybin ilçesinin Yenişehir mahallesinde, haber takibi için görevlendirilen Anadolu Ajansı muhabiri Rauf Maltaş, foto muhabiri Onur Çoban ve kameraman Kenan Yeşilyurt PKK'lı teröristler tarafından kaçırıldı. İlçede çekim yaptıkları gerekçesiyle fotoğraf makineleri ve kameralarına el konulan gazeteciler 48 saat sonra serbest bırakıldı.
25 ŞUBAT	Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu, MİT tırları haberi nedeniyle tutuklanan Can Dündar ve Erdem Gül'ün yaptığı bireysel başvuruyu karara bağladı. Anayasa Mahkemesinin hak ihlali kararı sonrası Dündar ve Gül yerel mahkeme tarafından tahliye edildi.
1 MART	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine FETÖ'ye finansal destek sağladığı gerekçesiyle kayyum atanan Koza İpek Holding'e bağlı Kanal Türk, Bugün TV, <i>Bugün</i> gazetesi, <i>Millet</i> gazetesi ve Kanal Türk Radyo medya organları kapatıldı.
4 MART	İstanbul 6. Sulh Ceza Hakimliği, İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığının talebi üzerine <i>Zaman</i> gazetesine kayyum atanmasına karar verdi.
25 MART	Doğan Medya Grubu bünyesinde çıkan <i>Radikal</i> gazetesinin zarar ettiği gerekçesiyle Haziran 2014'te basılı yayına son vermesinin ardından yayına devam eden internet sitesi radikal.com.tr de kapandı.
19 NİSAN	Türkiye karşıtlığıyla bilinen Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF) 2016 Dünya Basın Özgürlüğü Endeksi'nde Türkiye'yi 151. sırada gösterdi.
14 MAYIS	<i>Yeni Yüzyıl</i> gazetesi yayın hayatına son vererek dijital olarak devam etme kararı aldı.
27 NİSAN	Freedom House, 2016 Basın Özgürlüğü Raporu'nu açıkladı. Rapora göre Türkiye 199 ülke arasında 156. sırada yer aldı.
15 TEMMUZ	FETÖ'nün TSK içerisinde yapılanan kadrosu 15 Temmuz'da darbe girişiminde bulundu. 22.05 sularında Ankara'da jetlerin alçak uçuş yapmaya başlaması ve yine aynı saatlerde İstanbul'da bir grup askerin Boğaz Köprüsü'nü tek yönlü olarak ulaşıma kapatması 1 Kasım 2015 seçimi sonucunda yüzde 49,41 oyla iktidara gelen hükümete yapılan darbe girişiminin ilk işaretleriydi. Gecenin ilerleyen saatlerinde birçok kamu binası önünde polis ve asker karşı karşıya gelmeye başladı. Ankara'da MİT binası ve Genelkurmay'a helikopterlerle ateş açılırken Gölbaşı'ndaki Özel Harekat Daire Başkanlığına bombalı saldırı düzenledi. 23.10'da Başbakan Binali Yıldırım olayları bir kalkışma olarak nitelendirdi. 00.02'de Ankara'daki TRT binası, kendilerini "Yurtta Sulh Konseyi" olarak tanıtan FETÖ mensubu bir grup asker tarafından işgal edildi ve TRT spikerine silah zoruyla bir korsan bildiri okutuldu. Bildirinin ardından Deniz Kuvvetleri Birinci Ordu Komutanı, Özel Kuvvetler Komutanı ve Jandarma Daire Başkanı, "Bildiriyi kabul etmiyoruz" açıklamasında bulundu. 00.37'de Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, FaceTime üzerinden A Haber ve CNN Türk'e verdiği demeçte darbe girişimini silahlı güçler içerisindeki küçük bir azınlığın kalkışması olarak nitelendirdi ve milleti hükümete destek için sokağa davet etti. Darbeciler TÜRKSAT uydusu istasyonunu vurarak milletin haber alma hürriyetini engellemek istedi. <i>Yeni Şafak</i> gazetesi muhabiri Mustafa Cambaz, Çengelköy'de darbeciler tarafından şehit edildi. TRT, A Haber, ATV, <i>Sabah</i> gazetesi, CNN Türk ve <i>Hürriyet</i> gazetesi darbecilerin saldırısına uğradı, yayınları engellenmeye çalışıldı. 06.26'da Cumhurbaşkanlığı Külliyesi F-16 savaş uçakları tarafından bombalandı. 06.42'de Boğaz Köprüsü'ndeki askerler, polis güçleri ve vatandaşların direnişine daha fazla karşı koyamayarak teslim oldu. Böylece FETÖ'nün kalkıştığı bu kanlı darbe girişimi engellenmiş oldu.

22 TEMMUZ	Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca FETÖ'nün darbe girişiminin ardından TRT'de açığa alınan 300 ve RTÜK'te açığa alınan 29 personel hakkında soruşturma başlatıldı.
27 TEMMUZ	668 sayılı OHAL Kapsamında Alınması Gereken Tedbirler ile Bazı Kurum ve Kuruluşlara Dair Düzenleme Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile FETÖ ile bağlantılı olan 45 gazete, 16 televizyon kanalı, 23 radyo istasyonu, 15 dergi, 29 yayınevi ve 3 haber ajansı olmak üzere toplamda 131 medya kuruluşu FETÖ adına yayın yapma ve örgüte destek sağlama gerekçeleriyle kapatıldı.
30 TEMMUZ	15 Temmuz gecesi yaşanan darbe girişimi sonrasında FETÖ/PDY silahlı terör örgütünün medya yapılımasına yönelik soruşturma kapsamında birçok tanınmış ismin de aralarında bulunduğu 22 FETÖ'cünün silahlı terör örgütüne üyelik suçundan tutuklanmasına karar verildi.
18 AĞUSTOS	Suriye'nin Halep kentine Esed rejimi ve Rusya'nın düzenlediği hava saldırısının ardından enkaz altından çıkartılan beş yaşındaki Ümran bebeğin görüntüleri tüm dünyanın dikkatini Suriye'deki insanlık dramına çekti.
15 AĞUSTOS	Can Dündar "Veda Vakti" başlıklı yazısıyla Şubat 2015'te geldiği Cumhuriyet gazetesindeki genel yayın yönetmenliği görevinden istifa etti.
16 AĞUSTOS	Özgür Gündem gazetesi PKK propagandası yaptığı gerekçesiyle geçici olarak kapatıldı.
10 EYLÜL	Kapatılan Taraf gazetesinin eski genel yayın yönetmeni Ahmet Altan ile kardeşi gazeteci yazar Mehmet Altan, Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü ekipleri tarafından FETÖ soruşturması kapsamında gözaltına alındı.
22 EYLÜL	FETÖ'nün 15 Temmuz darbe girişimine ilişkin yürütülen soruşturma kapsamında mahkemeye sevk edilen Mehmet Altan tutuklandı.
23 EYLÜL	FETÖ'nün darbe girişimi soruşturması kapsamında gözaltına alınan Ahmet Altan "silahlı terör örgütüne üye olmak ve Türkiye Cumhuriyeti hükümetini ortadan kaldırmaya veya görevini yapmasını engellemeye teşebbüs" suçlarından tutuklandı.
5 KASIM	31 Ekim'de Cumhuriyet gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Murat Sabuncu'nun da aralarında bulunduğu 18 gazeteci ve yöneticinin gözaltına alınmasının ardından Sabuncu ile birlikte 9 kişi PDY, PKK ve KCK'ya üye olmamakla birlikte yardım etme suçuyla tutuklandı.
8 KASIM	CHP İstanbul Milletvekili Sezgin Tanrıkulu teröre destek oldukları gerekçesiyle tutuklanan HDP'li milletvekilleri hakkında terör örgütü PKK'nın yayın organı olan ANF'ye açıklamalarda bulundu. Tanrıkulu tutuklamalara karşı tepkisini tehditkar sözlerle ortaya koyarken tutuklamalar hakkında, "Türkiye için bedeli çok ağır olacak!" ifadelerini kullandı.
8 KASIM	Almanya Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier ile Mevlüt Çavuşoğlu arasında yaşanan gerilimin ardından Can Dündar da konuya dahil oldu. Can Dündar, Steinmeier ile çekilen fotoğrafını "Alman Dışişleri Bakanı Frank-Walter Steinmeier, dün Türk mevkidaşı tarafından telefonda bekletildiği iddiasından çok etkilenmiş benzemiyordu" yorumuyla Twitter'dan paylaştı.
15 KASIM	Doğan medyası tarafından her yıl düzenlenen Altın Kelebek ödülleri 13 Kasım'da sahiplerini buldu. Ekranı geldiği günden beri izlenme rekorları kıran "Diriliş Ertuğrul" dizisi bu yıl ödüle layık görülebildi. Ödül töreninde dizi ekibine teşekkür konuşması için söz verilmemesi üzerine ödül dizi ekibi tarafından geri iade edildi. Yaşanan saygısızlığa izleyicilerden ciddi tepkiler geldi. Cumhurbaşkanı Erdoğan da diziyi sahip çıkarak, "Asıl önemli olan şu; milletin gönlünü kazanmış olmanız, işte asıl mükafat, asıl ödül bu" açıklamasını yaptı.
16 KASIM	Cumhurbaşkanı Erdoğan TRT World'ün tanıtım gecesinde medya ve yayın organlarının yayın çizgileri hakkında açıklamalarda bulundu. TRT'nin bugüne kadar gerçekleştirdiği başarılı projelere, ulusal ve uluslararası yayınlara dikkat çekerek TRT World'ün "Yeni bir dil ile hikayeyi yeniden anlatmak, mikrofonu konuşturulmayanlara uzatmak, kamerayı görülmeyenlere çevirmek" hedefini de kıymetli bulduğunu ifade etti.

19 KASIM	Siirt'in Şirvan ilçesine bağlı maden köyünde bulunan Ciner Grubu'na ait bakır madenin- de meydana gelen heyelanda göçük altında kalan işçileri arama kurtarma çalışmaları devam ederken,Ciner Grubu'na bağlı <i>Haber Türk</i> gazetesi meydana gelen kaza haberini Ciner Holding'in adını anmadan iki cümleyle verdi.
21 KASIM	TRT tarafından 4. düzenlenen Uluslararası Medya Eğitim Programı, Antalya Sentido Zey- nep Otel'de gerçekleştirildi. Programa Asya, Afrika, Ortadoğu ve Balkanlar başta olmak üzere 44 ülkeden 130 medya mensubu katıldı. TRT Genel Müdürü Şenol Göka açılış ko- nuşmasında 15 Temmuz darbe girişimi gecesinde medyanın çok üstün bir rol oynadığını vurguladı.
21 KASIM	İstanbul 8. Sulh Ceza Hakimliği FETÖ'ye bağlı yayın politikası izleyerek örgüte hizmet et- tiği gerekçesiyle kayyum atanan Cihan Medya Dağıtım A.Ş'nin de aralarında bulunduğu 7 şirketin Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredilmesine karar verdi.
22 KASIM	ABD Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü John Kirby, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, ABD'nin CBS kanalında yayınlanan "60 Dakika" programındaki konuşmasına ilişkin yö- neltilen "Türkiye halkı neden ABD'nin darbe girişiminin arkasında olduğuna yönelik bir hisse kapıldı?" sorusuna karşılık Türk medyasının çoğu üyesinin bu düşünceyi engelle- mek adına için hiçbir şey yapmadığını öne sürdü.

